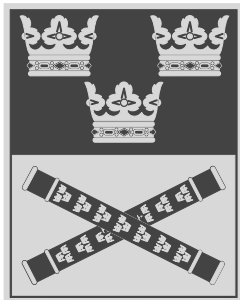

Innehållsförteckning

Överbefälhavarens kommentar.....	4
Om redovisningen.....	7
Resultatredovisning.....	8
Förmågan att lösa huvuduppgifterna och operativ förmåga	8
Upprätthållna kompetenser	8
Läget i insatsorganisationen	8
Läget i grundorganisationen	11
Årets verksamhet	12
Ekonomiskt resultat	23
Personal.....	26
Utveckling av Försvarmaktens personal	26
Personalavveckling	26
Verksamhetssäkerhet och arbetsmiljö	28
Produktivitet.....	30
Myndighetsspecifika resultatmätt	30
Resultatmätt för viss stödverksamhet	37
Volymer	38
Ekonomisk översikt	42
Avgiftsfinansierad verksamhet	43
Resultaträkning.....	47
Balansräkning.....	48
Noter och kommentarer.....	50
Anslagsredovisning.....	59
Finansieringsanalys.....	61
Tilläggsupplysningar	63
Bilagor	64
Bilaga 1 (hemlig) Värdering av Försvarmaktens operativa förmåga m m	64
Bilaga 2 (öppen) Försvarmaktens omstrukturering	64
Bilaga 3 (öppen) Personalberättelse	64
Bilaga 4 (öppen) Internationell verksamhet	64
Bilaga 5 (öppen) Särskilda redovisningar	64
Bilaga 6 (hemlig) Beredskap och insatser under 2002 m m	64
Bilaga 7 (hemlig) Exportstöd	64
Bilaga 8 (öppen) Läsanvisningar m m	64

Årets genomförda verksamhet visar på två viktiga förhållanden. För det första löser Försvarsmakten de av statsmakterna beslutade uppgifterna inom de ramar för beredskap och ekonomi som lagts fast. För-

mågan till ekonomisk styrning av förbandsverksamheten har förbättrats och fortsatta åtgärder vidtas efterhand för att ytterligare stärka kontrollen över ekonomin. För det andra ökar övningsverksamheten vid förbanden såväl nationellt som internationellt. Resultatet av den genomförda övningsverksamheten är gott. Prognosen för den förbandsverksamhet som påbörjats 2002, för att avslutas 2003, är mycket god.

Därmed har två av de högst prioriterade målen för Försvarsmaktens verksamhet i fred – god hushållning med tilldelade medel och en ökad ambition i övningsverksamheten – kunnat förverkligas. Det finns dock därvid anledning att erinra om, att Försvarsmakten medvetet dragit ner verksamheten de senaste åren i syfte att åstadkomma en snabb och radikal omstrukturering för att inta en ny organisation med andra verksamheter och inriktningar. Det är först när detta är genomfört som verksamheten återigen skall öka. Årets resultat inom såväl förbandsverksamheten som organisationsutvecklingen ligger i linje med den inriktningen. 2002 har gett en god grund för den fortsatta utvecklingen.

Det krävs nu ett fortsatt målmedvetet arbete av var och en för att se till att målen hålls för ögonen och att de successivt uppfylls. Att till minsta möjliga kostnad åstadkomma väl utbildade och övade krigsförband som uppfyller statsmakternas, EU:s och Natos krav på insatsberedda och krigsdugliga svenska förband ur de anmälda styrkeregistren.

Försvarsmaktens omstrukturering fortsätter i allt väsentligt som planerat. Målet för omstruktureringen är framsprunget ur de omvälvande säkerhetspolitiska förändringar och den tekniska utveckling som skett i Europa det senaste årtiondet. Till det skall läggas det paradigmskifte som skett inom främst informationsteknologin, som berör hela samhället, och vapenteknologin, som berör sättet att utnyttja militära maktmedel. Sammantaget är effekterna dramatiska och Försvarsmakten avser att så långt

möjligt och rimligt hålla jämna steg med denna utveckling.

Det sätt på vilket Försvarsmakten gör det är genom att utveckla konceptet det nätverksbaserade försvaret (NBF). Ledning av utvecklingen har stärkts genom inrättande av en ledningsinspektör och en förstärkt ledningsorganisation i Högkvarteret. En motsvarande försvarsmaktsgemensam teknisk designledning avses införas vid Försvarets materielverk under 2003.

Dessa förhållanden, och den mycket stora komplexitet som vidlåter omstruktureringen, är viktiga att ha i minnet. Det är inte den organisation, om än i mindre omfattning, eller den försvarseffekt som Försvarsmakten utvecklade under åttio- och nittiotalen som vare sig bör återtas eller eftersträvas. Det är en annan organisation med en annan effekt mot en annan hotbild.

Utbildning och övning inom kompani (motsv) håller en hög standard, såväl nationellt som internationellt, inte minst tack vare officerarnas och de värnpliktigas engagemang. Det gäller alla typer av stridskrafter. Den bild av verksamheten som erhålls vid inspektionsverksamheten är entydig och den bekräftas också av hur verksamheten bedrivs vid utlandsstyrkan och i samband med de övningar som genomförs tillsammans med andra nationer. För att utveckla officerskårens samlade förmåga att leda högre förband krävs dock en fortsatt ambitionsökning inom övningsverksamheten vad avser de förbandsnivåer på vilka övningarna sker. Här utvecklas vid flera förband innovativa och resurssnåla metoder med hjälp av simulatorer och ledningsträningssystem för att avhjälpa de sedan flera år anmälda bristerna i officerskårens kompetens att leda och utbilda högre förband.

Tillförsel av ett flertal materielsystem har inneburit en ökad internationell förmåga samt bidragit till insatsorganisationens utveckling i allmänhet. Anskaffning av pansarterrängbilar och splitterskyddade arbetsmaskiner kommer att påtagligt öka förmågan vid utlandsstyrkan. Leverans av stridsfordon 90/40 B och stridsvagn 122 Leopard har bidragit till att höja markstridsförbandens förmåga. Ytstridsförbandens förmåga till sjömålsstrid har förbättrats med ett moderniserat sjömålsrobotsystem 15. Leveranserna av JAS 39 till flygvapnet har inneburit att den femte av åtta divisioner nu är organiserad.

Under året har ett intensivt arbete bedrivits med att reformera kompetensförsörjningssystem-

ÖB Johan Hederstedt besöker en övning.

foto: Mats Falkendalen, Försvarets bildbyrå

met. Arbetet har bedrivits på stor bredd och i nära samarbete med Regeringskansliet. Systemet kommer att innebära att Försvarmakten kommer att få ett mer flexibelt system anpassat för framtidens behov.

Den personella omstruktureringen har kommit drygt halvvägs och avvecklingsmålen har reviderats efter hand som förutsättningarna och behoven tydliggjorts. Ett viktigt arbete återstår vad avser de kompetensbehov som skall identifieras för att kunna försörja Försvarmakten långsiktigt. De tidigare skarpa gränserna mellan yrkesofficerare, reservofficerare och civilanställda kommer att mjukas upp då behoven får ett tydligare fokus på specifika kompetenser.

En viktig uppgift för Försvarmakten är att öka andelen kvinnliga officerare. Satsningarna bedöms successivt ge de resultat som eftersträvas och har i år inneburit nästan en fördubbling av antalet kvinnor som antagningsprovats och blivit inskrivna till värnplikt.

Den trend med ökad sjukfrånvaro vi ser i samhället uppvisar även Försvarmakten. Den

procentuella frånvaron är fortfarande jämförelsevis mycket låg, men trenden måste följas och åtgärder har vidtagits för att analysera orsakerna.

Jag sade inledningsvis, att Försvarmakten nu har en bättre uppföljning av sin ekonomi. Så är också fallet i de stycken vi själva direkt kan kontrollera den vid våra förband, skolor och centrum. Förmågan till ekonomisk styrning av förbandsverksamheten har förbättrats. Ett anslagssparande om cirka 470 miljoner kronor inom förbandsverksamheten har visserligen löpt upp under året men det utgör dock bara knappt två procent av anslaget. En orsak är de utdragna löneförhandlingarna som innebär att ca 150 miljoner kronor av de 470 betalas ut först 2003 mot planerat under 2002. En annan orsak kan vara den återhållsamhet inom alla de områden som inte har en direkt bäring på den rena kärnverksamheten som anbefalldes under 2001. Kostnaderna inom ett antal områden sänktes därvid med närmare 400 miljoner kronor. Uppföljningen under 2002 ger vid handen att sänkningen, glädjande nog, är bestående.

Invigning av FMLOG. ÖB Johan Hederstedt plockar första ordern från lagerhyllorna under invigningsceremonin.

foto: Andreas Karlsson, Försvarets bildbyrå

Det är emellertid viktigt att medlen kommer övningsverksamheten till godo.

Inom materielanskaffningen och anläggningsförsörjningen har anslaget undernyttjats med drygt 2 700 miljoner kronor, d v s cirka tolv procent av anslaget. Detta anslagssparande, som är orimligt högt och vida överstiger den gräns om tre procent myndigheterna får spara utan regeringens beslut i varje särskilt fall, aktualiserar återigen frågan om stödmyndigheternas förmåga att dels under året lämna rimligt säkra prognoser i förhållande till Försvarmaktens beställningar hos dessa, dels verkställa beställningarna. Det förtjänar i sammanhanget att påpekas, att av anslagssparandet hänförs sig närmare två tredjedelar till ett enda

materielsystem – åtta flygplan JAS 39 Gripen i version C – som inte levererades till Försvarmakten som planerat.

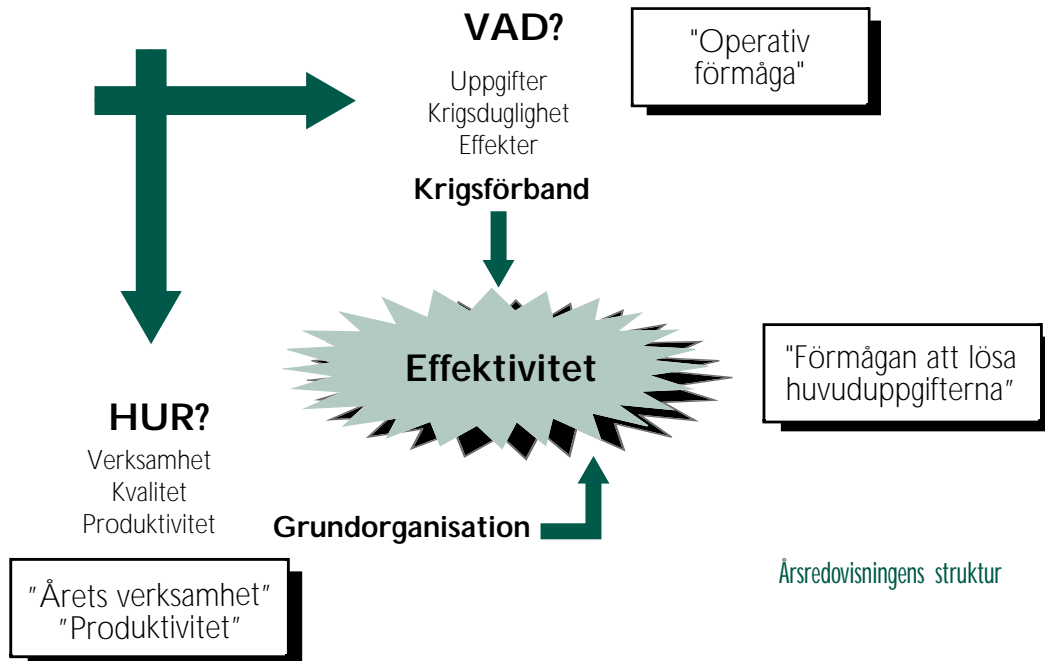
Men även realismen i Försvarmaktens ambitionsnivå i planeringen aktualiseras i förhållande till den de facto-kapacitet att verkställa beställningarna som stödmyndigheterna synes ha. Vidare aktualiseras återigen, liksom förra året då situationen var likartad, de bristande möjligheterna att flexibelt utnyttja investeringsanslagen genom det statliga regelverket på området. Budgetlagen som överordnad författning läser anslagsförordningens inbyggda flexibilitet, vilket hämmar en kostnadseffektiv investeringsverksamhet.

Med hänsyn till att ansvaret för planeringen och utnyttjandet av anslagen entydigt ligger hos Försvarmakten, så måste nu särskilda åtgärder i dialog mellan Försvarmakten och stödmyndigheterna vidtas för att säkerställa realism i såväl planeringen som säkerheten i stödmyndigheternas genomförande av Försvarmaktens beställningar.

Årsredovisningen visar sammantaget på ett tydligt trendbrott, såväl vad avser ekonomisk kontroll av förbandsverksamheten som den viktiga övningsverksamheten, och att Försvarmakten är på rätt väg. Steg för steg reformeras Försvarmakten. Vid mina och det högsta chefernas inspektioner möts vi på förband, skolor och centrum av framtidstro och en positiv anda hos personalen. Detta bekräftas också genom interna undersökningar. Det är på dessa grunder som framtidens Försvarmakt skall byggas.

Johan Hederstedt

Om redovisningen

Utgångspunkter

Försvarsmaktens redovisning har sin utgångspunkt, förutom i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, i den struktur som regleringsbrevet har. I detta anger regeringen, utöver Försvarsmaktens uppgifter, de grundläggande kraven på Försvarsmaktens operativa förmåga, d v s ett krav på effektivitet. För att på ett adekvat sätt kunna redovisa detta krävs, att de effekter verksamheten gett avseende operativ förmåga och kompetenser redovisas i relation till Försvarsmaktens huvuduppgifter och regeringens långsiktiga krigsorganisatoriska mål, d v s VAD har presterats.

Regeringen har också krav på myndighetens produktivitet (inre effektivitet). I syfte att få en uppfattning om denna redovisas som indikatorer på verksamheten ett antal nyckeltal utvisande HUR denna har genomförts. Dessa krav ger sammantaget en struktur på årsredovisningen som framgår av bilden.

I det följande redovisas under avsnittet "Förmågan att lösa huvuduppgifterna" den bedömda sammantagna effektiviteten i nuvarande säkerhets- och militärpolitiska läge. I avsnittet "Årets verksamhet" redovisas vilka effekter verksamheten inom varje verksamhetsgren¹⁾ haft på Försvarsmaktens förmåga och kompetenser. I huvuddokumentet är denna redovisning relativt översiktlig med hänsyn till önskemålet att kunna lämna en öppen redovisning. Av den hemliga bilagan 1 framgår en detaljerad redovisning som grund för den öppna. Där framgår också Försvarsmaktens bedömda måluppfyllnad avseende den operativa förmågan och kompetenser samt hur värderingen gjorts.

I ett särskilt avsnitt "Personal" lämnas en översiktlig personalredovisning. Den bygger på en omfattande personalberättelse som framgår av bilaga 3.

I avsnittet "Produktivitet" redovisas nyckeltal som visar verksamhetens produktivitet dels i form av styckkostnader, dels i form av en ren volymredovisning inom vissa områden.

Slutligen lämnas ett antal ekonomiska redovisningar, bland annat de finansiella dokumenten som utgör Försvarsmaktens bokslut.

De särskilda redovisningar som regeringen härutöver kräver är samlade i bilagorna. I bilaga 8 finns de återredovisningskrav som framgår av regleringsbrevet och särskilda regeringsbeslut sammanställda med hänvisning till var bland årsredovisningens dokument dessa redovisas. Där anges också för varje återrapporteringskrav handläggande avdelning i Högkvarteret.

1) Inom Försvarsmakten har begreppet verksamhetsområde bibehållits av administrativa skäl.

Förmågan att lösa huvuduppgifterna och operativ förmåga

Samlad förmåga

Bedömningen av Försvarsmaktens förmåga att lösa huvuduppgifterna är gjord mot nuvarande säkerhets- och militärpolitiska läge och i förhållande till ställda krav. Under dessa förutsättningar bedöms sammantaget förmågan att lösa de fyra huvuduppgifterna som godtagbar till god.

Vår operativa förmåga att möta mer omfattande militära operationer är beroende av successiva anpassningsåtgärder. Det är av stor vikt att rimlig förvarning kan skapas så att nödvändiga beredskapsåtgärder kan vidtas. Vår operativa förmåga är vidare beroende av att såväl personal som insatsförband kontinuerligt övas och utvecklas.

Försvara Sverige mot väpnat angrepp

Försvarsmaktens förmåga att lösa uppgifter i nuvarande omvärldsläge inom ramen för väpnat angrepp bedöms sammantaget som godtagbar²⁾. Vid ett försämrat omvärldsläge bedöms brister inom följande områden utgöra de största begränsningarna; ledning, samövning i högre förband, långräckviddig precisionsbekämpning, underrättelseinhämtning, logistik och helikopterunderstöd. Dessutom bedöms uthålligheten som begränsande vid operationer i mer än en riktning.

Hävda vår territoriella integritet

Försvarsmaktens förmåga att hävda svensk territoriell integritet bedöms sammantaget som godtagbar. Avsaknad av ett gemensamt operativt lednings- och övervakningssystem innebär begränsningar.

Bidra till fred och säkerhet i omvärlden

Förmågan att bidra till fred och säkerhet i omvärlden bedöms sammantaget som godtagbar. Personalens ökade internationella erfarenhet bidrar till att successivt höja denna förmåga. Ledningsmetodik, ledningssystem, materiel och utbildning behöver ytterligare anpassas till multinationella ledningsstrukturer. Brister finns fortfarande avseende ammunitions- och minröjningsförmåga. Den avgjort största be-

gränsningen vad avser att bidra till fred och säkerhet i omvärlden står att finna inom personalförsörjningen.

Bidra till att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar

Förmågan att bidra till att stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred bedöms sammantaget som god. En utökad samordning med den civila delen av totalförsvaret med anledning av det vidgade hot- och riskperspektivet samt en översyn av författningar relaterade till beredskapssystemet är dock befogad.

Förmåga till anpassning

Förmågan att på kort sikt (högst ett år efter regeringsbeslut) kunna utveckla förmåga att möta insatser av fjärrstridsmedel och begränsade luftförliga insatsstyrkor bedöms som godtagbar. Försvarsmaktens förmåga att på medellång sikt (inom fem år efter regeringsbeslut) och efter beslut om anpassningsåtgärder kunna möta mer omfattande militära operationer bedöms sammantaget som godtagbar.

Upprätthållna kompetenser

Måluppfyllnaden avseende kompetensen att genomföra väpnad strid bedöms vara godtagbar. Brister finns avseende kompetensen att samordna strid i högre förband och att genomföra militära operationer med olika typer av stridskrafter. Detta beror på att övningsverksamheten på senare år vid krigsförband i regel genomförts på nivån under bataljon.

Försvarsmaktens internationella kompetens bedöms som god. En stor mängd officerare och värnpliktiga har deltagit i en omfattande internationell insats- och övningsverksamhet. Personal tjänstgör vid staber i utlandet och implementering av internationell planeringsmetodik sker i skolsystemet. I början av 2002 genomfördes tillämplig insats av svensk trupp i Afghanistan i nära samverkan med Storbritannien.

Måluppfyllnaden avseende ledningskompetensen bedöms sammantaget som godtagbar. Brister finns avseende ledningskompetensen på högre taktisk och operativ nivå. Detta sammanhänger främst med bristande övningsverksamhet och begränsningar i de taktiska och operativa ledningssystemen.

²⁾ Redovisningen görs enligt följande bedömningsskala:

God: Resurser (kapaciteten) motsvarar eller överstiger behovet. Uppgifterna kan lösas.

Godtagbar: Brister och störningar nedsätter handlingsfriheten och förmågan. Uppgifterna kan dock i huvudsak lösas.

Ikke godtagbar: Svåra brister. Uppgifterna kan inte lösas.

Försvarsunderrättelsekompetensen bedöms vara godtagbar.

Skyddskompetensen bedöms som godtagbar. Avseende skydd mot insatser mot NBC-stridsmedel bedöms den ännu som godtagbar till icke godtagbar. Kompetensuppbyggnad, materiellerveranser och uppsättande av NBC-kompani bedöms på sikt förbättra kompetensen.

Logistikkompetensen bedöms vara godtagbar. Även logistikfunktionen påverkas negativt av en alltför låg övningsverksamhet, särskilt gäller detta övningar på operativ nivå. Kompetensen avseende operativ logistik bedöms därför vara godtagbar till icke godtagbar.

Kompetensen inom informationsoperationer bedöms som godtagbar. Inom delfunktioner såsom telekrig och signalspaning finns erforderlig kompetens. När det gäller kompetensen att genomföra aktiva åtgärder bedöms den vara godtagbar till icke godtagbar. Genomförande av planerat informationsoperationsprojekt och utvecklande av IT-försvarsförband kommer att på sikt öka kompetensen. Inom området forskning- och teknikutveckling sker också en kompetensuppbyggnad.

Kompetensen till civil samverkan bedöms som god. Den nya territoriella strukturen, med militärdistrikt, har genom insatser inom ramen för stöd till samhället och gemensamma övningar med civila myndigheter ökat kompetensen.

Läget i insatsorganisationen

Under 2002 har stor kraft lagts på att slutligt genomföra omstruktureringen av krigsförbanden i insatsorganisationen mot den struktur som riksdagen fattade beslut om i mars 2000. Resultatet är att nya taktiska-organisatoriska-ekonomiska målsättningar för huvuddelen av Försvarsmaktens krigsförband har fastställts. Vidare har insatsorganisationen för år 2004 slutligt fastställts och aviserats. I och med detta föreligger nu bland annat underlag för slutlig beräkning av de materielvolymerna vilka kan avvecklas som en följd av försvarsbeslutet 2000.

Av tabellen på nästa sida framgår kvantitativa mål i stort för den insatsorganisation som skall vara intagen år 2002. Tabellen redovisar utvalda krigsförband av bataljons storlek och högre samt vissa viktigare fristående lägre förband. I vissa fall redovisas även förbandsenheter som har en väsentlig funktion eller innehar en speciell kompetens för Försvarsmaktens samlade förmåga. Översikten redovisar således dimensionerande delar av insatsorganisationen ingående krigsförband.

Försvarets bildbyrå © Fredrik Forsman

Läget i insatsorganisationen

Översikt

U= Utveckling mot krigsförband (nytt förband skapas)

Fu= Fortsatt utveckling av krigsförband (arvförband utnyttjas)

V=Vidmakthålla (omsätts fortlöpande)

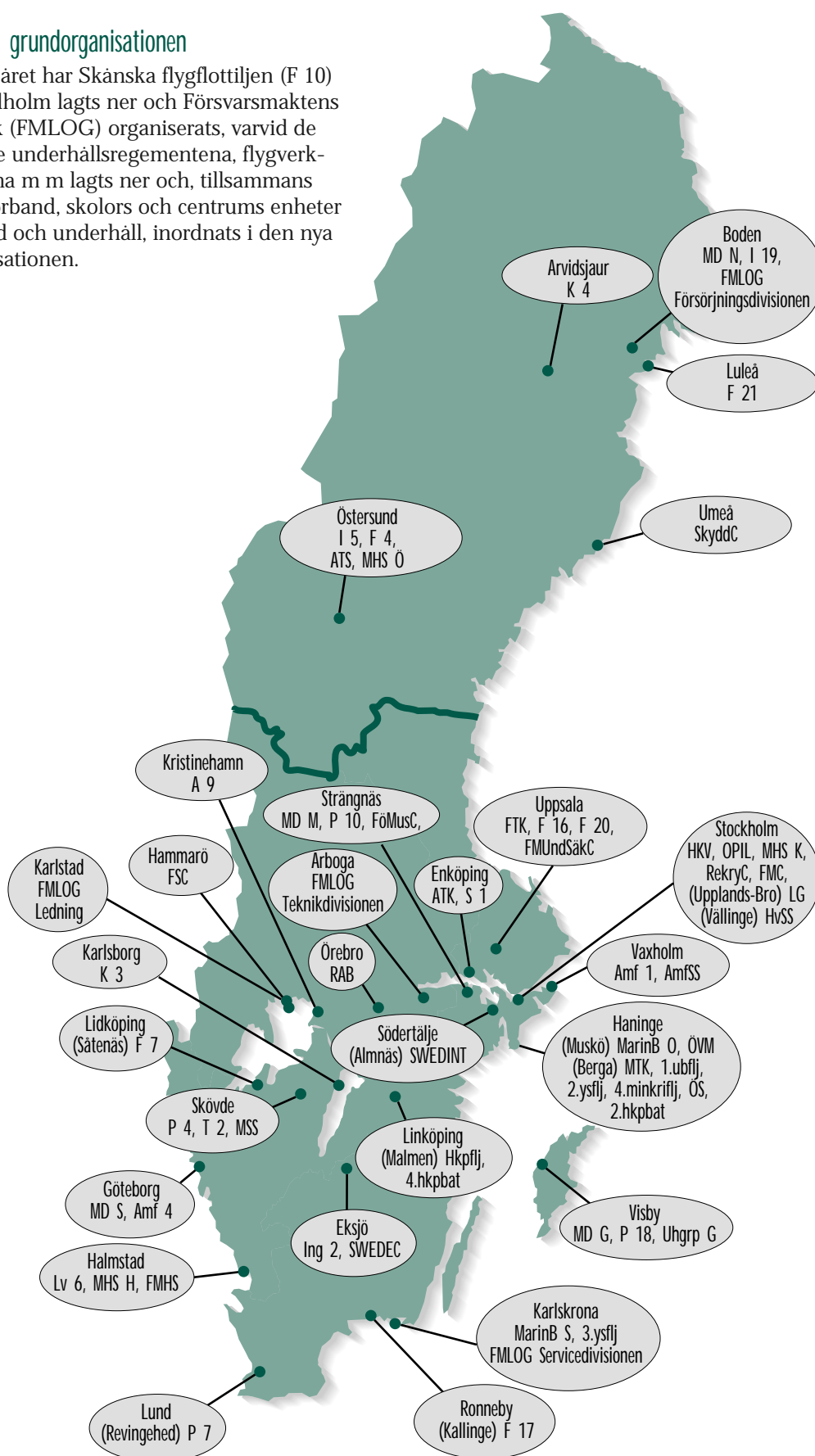
Av=Avveckling påbörjas

Förband	Mål		
	2002	2003	2004
HKV med stabsförband	V/1	V/1	V/1
Operativ insatsledning med stabsförband och taktiska kommandon (ingår i HKV fr o m 2003)	U/1		
Divisionsledningsbataljon	Fu/1	Fu/1	V/1
Operativ sambandsbataljon	Fu/1	V/1	V/1
Telekrigsbataljon		U/1	U/1
Signalspaningsbataljon	Fu/1	Fu/1	V/1
IT-försvarsenhet	U	U/1	V/1
Telenätenhet	V/1	V/1	V/1
Vädercentral	V/1	V/1	V/1
Teknisk bataljon	U/1	U/1	U/1
Operativ transportbataljon	V/2	V/2	V/2
Marktelebataljon	Fu/2	Fu/2	Fu/2
Transportledningsstab	V/3	V/3	V/3
Artilleriregimentsledning med ledningsförband	Fu/1	Fu/1	V/1
Underrättelsebataljon	Fu/1	Fu/1	V/1
Fallskärmsjägarbataljon	V/1	V/1	V/1
Säkerhetsbataljon	Fu/3	Fu/3	V/3
Jägarbataljon	V/2	V/2	V/2
Luftvärnsbataljon 97/70	V/2	V/2	V/2
Luftvärnsbataljon 90/70	V/1	V/1	V/1
Ingenjörbataljon	V/3	V/3	V/3
Förbindelsebataljon	V/3	V/3	V/3
Ammunitionsröjningskompani	U/2	U/2	V/2
Stridsvagnstransportkompani	V/3	V/3	V/3
NBC-kompani	U/1	U/1	V/1
Militär distriktsstaber med 29 MD-grupper	Fu/4	Fu/4	V/4
Markstridsbataljon	Fu/12	Fu/12	V/12
Norrlandsjägarbataljon	V/2	V/2	V/2
Hemvärnsbataljon	V/170	V/170	V/170
Bevakningsförband (KBV)	V/5	V/5	V/5
Marin basskyddsbatalljon	Fu/2	Fu/2	V/2
Marin bevakningsbataljon	Fu/3	Fu/3	V/3
Armébrigadledning med ledningsförband	V/6	V/6	V/6
Mekaniserad bataljon	Fu/16	Fu/16	V/16
Haubitsbataljon 77 B	V/4	V/4	V/4
Luftvärnsbataljon 90/70 M	V/4	V/4	V/4
Pionjärbataljon	V/4	V/4	V/4
Underhållsbataljon	V/4	V/4	V/4
Stadsskyttebataljon	V/6	V/6	V/6
Luftburen bataljon	U/1	U/1	U/1
SjöbevC	V/6	V/6	
Sjöinformationsbataljon			V/2
HMS Orion	V/1	V/1	V/1
Marin underhållsbataljon	V/2	V/2	
Marin basbasbataljon			V/2
Helikopterbataljon	Fu/2	Fu/2	Fu/2
Ytstridsflottilj	V/2	V/2	V/2
Minkrigsflottilj	V/1	V/1	V/1
Ubåtsflottilj	V/1	V/1	V/1
Amfibiebrigadledning med ledningsförband	V/1	V/1	V/1
Amfibiebataljon	V/3	V/3	V/3
Strilbataljon 04	Fu/3	Fu/3	V/3
Radarflygggrupp (FSR 890)	V/1	V/1	V/1
Flygbasbataljon 04	U/8	U/8	V/8
JAS 39-division	V/5	V/5	V/7
JA 37-division	V/2	V/2	
AJS 37-division inklusive SK 37 E	V/1	V/1	V/1
Central transportflygdivision	V/4	V/4	V/4
Regional transportflygdivision	V/2	V/2	V/2

En fördjupad redovisning av förbandstypernas samlade krigsduglighet och operativa förmåga liksom hur detta värderats framgår av hemlig bilaga 1.

Läget i grundorganisationen

Under året har Skånska flygflottiljen (F 10) i Ängelholm lagts ner och Försvarsmaktens logistik (FMLOG) organiserats, varvid de tidigare underhållsregementena, flygverkstäderna m m lagts ner och, tillsammans med förband, skolors och centrums enheter för stöd och underhåll, inordnats i den nya organisationen.

Årets verksamhet

Förbandsverksamhet

Vid de *operativa lednings- och underhållsförbanden* har grundutbildningen genomförts på låg nivå under 2002. Ingående grundutbildningsförband har nått utbildningsmålen. För att höja utbildningsnivån erfordras övningar av större komplexitet med förbandsenheter ingående i divisionsledningsbataljon samt operativa underhållsförband.

Vid *divisionsförbanden* har divisionsbataljonsstab med underrättelsefunktion, del av jägarbataljon, förbindelsekompani, fallskärmsjägarbataljon, militärpolis kompani och televapenkompani utbildats. Därutöver har utvecklingsarbete genomförts av säkerhetsbataljon och luftvärnsbataljon robot 90/70. De värnpliktiga har nått tillräcklig färdighetsgrad för att kunna tjänstgöra vid internationella förband och för att kunna krigsplaceras i plutoner och kompanier i insatsorganisationen.

Vid de *nationella skyddsstyrkorna* har militär distriktsorganisationens ledningsförmåga utvecklats och vidmakthållits genom övningsverksamhet. Södra militär distriktets genomförda övning LINUS har, utöver ett viktigt tillskott till vidmakthållande av egen ledningsförmåga, även givit deltagande personal från övriga militär distrikt (övningsledning etc) och civila myndigheter värdefulla erfarenheter.

Verksamheten vid *hemvärnet* har i stort följt ambitionen i utbildningen under 2001.

Förbandsövningsverksamheten har generellt visat en ökad kontraktstoppfyllnad, från 38 till totalt 41 procent. Detta har medfört att utbildningsnivån kunnat höjas vid många förband. Nyrekrytering av ca 3 000 personer till hemvärnet har genomförts under året. Av dessa är 75 procent under 35 år. Trots detta har hemvärnspersonalen i förbanden minskat från ca 64 000 till ca 58 000.

Vid *armébrigadförbanden* har grundutbildningen av tre reducerade mekaniserade bataljoner, del av brigadluftvärnsbataljon, pionjärbataljon och underhållsbataljon genomförts med ett gott till mycket gott resultat. Den tillfälligt sammansatta mekaniserade bataljonen bestående av ett mekaniserat skyttekompani vardera ur I 5, LG och P 18 som, i syfte att utveckla de internationella erfarenheterna och samöva bataljon inom brigads ram vid övningen STRONG RESOLVE 02 i Polen, har uppnått mycket goda resultat i kompani. Övriga förband, som samövat regionalt eller genomfört lokala slutövningar, har uppnått ställda låga mål i kompani.

De lågt satta målen vid vissa förband har resulterat i ett återtagandebestbehov vid dessa vad avser samövning i bataljons- och brigadförband, stridsskjutning i förband, mörkerstrid och strid i NBC-miljö samt anfall genom minering. De värnpliktiga har dock uppnått tillräcklig förmåga för att kunna tjänstgöra vid internationella förband och för att krigsplaceras i plutoner och kompanier i insatsorganisationen.

Försvarets bildbyrå © Fredrik Forsman

Vi de marina lednings- och underhållsförbanden har värnpliktiga utbildats till sex sjöbevakningscentraler. Utbildningen har nått goda till mycket goda resultat. Två besättningar till HMS Orion har utbildats med mycket gott resultat. En mindre del av bassäkerhetsförbanden har omsatts för att säkerställa bibehållen kompetens hos officerarna. Ett omfattande underhåll av fartyg, båtar och annan materiel har genomförts under året, till stor del med gott resultat. Vissa underhållsåtgärder har emellertid påverkats negativt av vakanser och sena beslut avseende resurser samt kapacitetsbrister inom underhållsorganisationen. Omstrukturering och avveckling av utgående förband har genomförts. Materielavvecklingen på Rosenholm har i princip avslutats. Brist på eskortstyrkor har dock utgjort en begränsande faktor under avvecklingsarbetet.

Vid *Försvarsmaktens helikopterförband* har förberedelser för införande av helikopter 15 och 14 genomförts i form av vidareutbildning av tekniker och samverkan med Försvarets materielverk i deras kontakter gentemot leverantörerna. Återtagning av kompetens inom helikoptersystemet har kunnat ske efter den neddragning av flygtidsuttaget som skedde 2001. Helikopterflottiljen har under året deltagit i ett stort antal övningar som har givit ett gott resultat.

Vid *stridsfartygsförbanden* har samtliga förband genomfört övningen SAMMARIN/NORDIC PEACE. Övningen har genomförts med gott resultat för enskilt förband men har, p g a övningsscenariot, inte i tillräcklig omfattning utvecklat förmågan att samverka med amfibieförband eller att genomföra väpnad strid i önskvärd omfattning.

De två *ytstridsflottiljerna* har omsatts med ett gott till mycket gott resultat. Utöver ovanstående övning har övningarna BALTOPS, BALTIC BRIDGE och LOVIISA genomförts. Den internationella förmågan har utvecklats genom deltagande i övningar i Storbritannien, där deltagande förband i likhet med 2001 uppnått goda resultat. Även i år erhöles omdömet "Very Satisfactory". Den operativa rörligheten för fartygsbundna underhållsresurser har utvecklats ytterligare genom ombyggnation av ett stödfartyg. Stöd till utvecklingen av korvett Visby har lämnats. Halvtidsmodifiering av korvett typ Stockholm har inte kunnat slutföras p g a varvsförseningar.

Ubåtsflottiljen har utbildat fyra besättningar. Tre av dessa har uppnått mycket goda resultat. En besättning, HMS Hälsinglands, kan inte

krigsplaceras p g a grundstötning i undervattensläge med relativt omfattande materiella skador som följd. Förbandet har utvecklat förmågan i ubåtstaktik, främst med inriktning på spaningsföretag. Förmågan i vapentjänst är dock i avtagande till följd av för få vapenövningar i kombination med avsaknad av snabba målfartyg.

Minkrigsflottiljen har framgångsrikt avslutat årets minröjningsoperation i Estland (MCO-PEST 02). Efter HMS Utö's grundstötning våren 2002 fattades beslut om att inte genomföra reparation av fartyget varför flottiljen under slutet av året tvingats till provisoriska lösningar för att kunna fullgöra lagverksamheten. Detta har inneburit att utvecklingen av fartygsbundna stödresurser inte nått ställda mål.

Amfibieförbanden har utbildat del av amfibiebrigadledning, del av amfibiebataljon och fyra bevakningsbåtsplutoner med gott resultat samt påbörjat utbildning av ett brigadpionjärkompani. Förbanden har deltagit i såväl nationella som internationella övningar. Samtliga övningar har genomförts med gott resultat för enskilt förband men övningen SAMMARIN/NORDIC PEACE har p g a övningsscenariot inte i tillräcklig omfattning utvecklat förmågan att samverka med sjöstridsförband. Deltagandet i STRONG RESOLVE 02 har inneburit värdefull utveckling avseende operationer i kustzon och marina operationer i sammansatta förband.

Vid *flygvapnets lednings- och underhållsförband* har verksamheten vid stridslednings- och luftbevakningsförbanden respektive vid basförbanden uppnått i huvudsak goda resultat. Högre avgångsprocent än beräknat av värnpliktiga har inneburit en begränsning i deltagandet vid flygvapenövningen FVÖ 02, vilket har bidragit till att målen inte helt nåtts. Utbildning av basfunktionen inom SWAFRAP har nått ställda mål.

Vid *JAS 39-förbanden* har under året en division utbildats på F 21 och två divisioner överförts från F 10 till F 17. Utbildning för SWAFRAP JAS 39 har påbörjats vid F 17. Under året har 30 flygförare färdigomskolats till JAS 39. Av 7 475 timmar planerad flygtid har 7 090 timmar utnyttjats. Förberedelse för utbildning av ungerska flygförare har påbörjats. JAS 39-förband har bland annat deltagit i övningarna FVÖ 02, BALTOPS och NORDIC AIR MEET med gott resultat. Avsaknad av ackrediterade containrar för planerings- och utvärderingsutrustning har dock begränsat övningsutbytet.

Vid *övriga stridsflygförband* har verksamheten

i huvudsak nått goda resultat. SWAFRAP AJ37 har deltagit i övningarna STRONG RESOLVE 02 och NORDIC PEACE med gott resultat. Övriga stridsflygförband har bland annat genomfört FVÖ 02 med gott resultat. Övningsutbytet under luftförsvarsövningen FRISIAN FLAG i Holland begränsades delvis av brist på ackrediterad planerings och utvärderingsutrustning. Under året har sex flygförare färdigutbildats på flygplan 37 Viggen. Av 7 500 timmar planerad flygtid har 7 454 timmar utnyttjats. Under året har en JA 37-division vid F 17 avvecklats.

Vid *transportflygförbanden* har verksamheten i huvudsak nått goda resultat. SWAFRAP C 130 har deltagit i övningen MAPLE FLAG med gott resultat. Transportflygförband i övrigt har deltagit i FVÖ 02 och NORDIC PEACE, även här med gott resultat. Av 4 000 timmar planerad flygtid har endast 3 660 timmar utnyttjats som en följd av personalbrist och onormalt högt felutfall. Utbildning av tre österrikiska C 130-besättningar har genomförts.

Försvarsmaktens *grundläggande och nivåhöjande officersutbildningar* har genomförts med gott resultat. För insatsorganisationens behov har grundläggande och nivåhöjande utbildning av sammanlagt ca 1 000 elever genomförts. Vid flera skolor och centrum har dock vakanser, personalomsättningar och sent tillkommen personal inneburit sänkta ambitioner för delar av utbildningen.

Militärhögskolorna har från yrkesofficersprogrammet 00/02 examinerat 424 elever mot planerat 537 elever. Av dessa tog 47 elever examen redan i december 2001. Vid Militärhögskolan i Östersund har sista övergångsutbildningen för armén med planerat 134 elever genomförts med gott resultat. Från militärhögskolorna har dessutom fem baltiska elever examinerats.

Från det taktiska programmet har 285 elever examinerats mot planerat 339. Under 2001 gjordes reduceringar avseende antalet elever som fick påbörja det taktiska programmet. Detta har påverkat antalet examinerade elever, bland annat ställdes det taktiska programmet för 20 helikopterelever in. Taktiskt program för reservofficerare vid flygvapnet har genomförts och sex elever har examinerats som planerat.

Vid *Försvarshögskolan* har 217 elever examinerats från stabsprogrammet mot planerat 240 och 70 elever från chefsprogrammet mot planerat 80.

SWEDEC har genomfört ett stort antal kurser inom ammunitionsröjnings-, minspanings- och minröjningsfunktionerna, bland annat har ut-

Försvarets bildbyrå © Fredrik Forsman

bildning genomförts vid utlandsstyrkan. Utbildningen "Mine Risk Education" har genomförts med personal från SIDA, Statens räddningsverk och Försvarsmakten. Miniformationssystemet EOD IS har nått uppsatta mål. Totalt har ca 50 stycken EOD IS satts i drift. Systemet har levererats till Finland tillsammans med erforderligt stöd. Utvecklingen inom området humanitär minröjning har i huvudsak nått uppsatta mål. Stöd har lämnats till

Försvarets materielverk vid leverans av truppminröjsystemet MV 4 till Kroatien. Samordning av metodförsök i syfte att utveckla metoder i nyttjande av hundar och maskinell utrustning har genomförts i Kroatien. Materieförsök med lätt minvält har genomförts med gott resultat.

Stab och divisionsledningar vid *Försvarmaktens logistik* (FMLOG) har etablerats. FMLOG har huvudsakligen nått de mål som sattes inför organiserandet den 1 januari 2002.

Fortsatt utveckling av bland annat kunddialoger har påbörjats. FMLOG har levererat ett omfattande stöd till den internationella verksamheten och till förband, skolor och centrum i grundorganisationen.

Beredskap

Grundberedskap

Särskilda beredskapskontroller har genomförts. Sjöövervakning har genomförts men påverkats negativt av brist på personal till bevakningsfartygen. Tillgänglighet på radarstationer av typ PS 870 har medfört att kraven på radartäckning för luftbevakning tidvis inte har kunnat uppfyllas. Planerad beredskap med JAS 39 har inte upprätthållits under första halvåret som planerat. Genom omplanering har beredskapen upprätthållits med AJS 37 och JA 37. Beredskapen med JAS 39 har under andra halvåret upprätthållits utan begränsningar.

Incidentberedskap

Incidentberedskap med flygburen radar av typ FSR 890 har påbörjats och upprätthållits.

Beredskap för internationell verksamhet

Planering för internationella insatser har omfattat utarbetande av operationsplaner för de förband som skall upprätthålla internationell beredskap. Planering avseende ny inriktning av bataljonen i Kosovo (KFOR) och en insats i Sudan har genomförts.

Militärpoliskompani och ingenjörkompani har organiserats och utbildats. Förbanden har intagit 30 dagars beredskap från den 1 januari 2003. Vid validering har förbanden emellertid uppvisat ett antal brister, främst vad avser materielltillgänglighet, vilket begränsar förbandens användbarhet vid en eventuell insats.

Det mekaniserade skyttekompaniet med pansarbandvagn 302 med 30 dagars internationell beredskap har, efter omorganisation där ca 30 procent av personalen omsatts, genomgått förnyad utbildning och därvid uppnått mycket goda resultat. Slutlig rekrytering och förberedelser för utbildning av mekaniserad bataljon med stridsfordon 90 för internationell beredskap har påbörjats. Som ytterligare förberedelser har dessutom planläggning och flera fältövningar genomförts. Rekrytering till en nordisk logistikbataljon har genomförts och en kaderstab har organiserats.

Anpassning av fartyg ingående i internationell beredskap har gjorts. Rekrytering och uppställande av en marin underhållsenhet för internationella insatser (FNSU) har förberetts

Försvarets bildbyrå © Lennart Andersson

genom utbildning och deltagande i övningsverksamhet.

Deltagandet i internationella övningar har inneburit att helikopterförbandens interoperabilitet har höjts. Övningsutbytet har varit gott. Besättningar och ledningspersonal har visat att de är väl förtrodda med PFF-reglementen och flygprocedurer enligt Nato-standard.

Rekrytering av personal till korvett- och ubåtsförband ingående i internationellt styrkeregister har genomförts enligt plan. Minröjningsförbandet har under året bibehållit internationell beredskap.

Det svensk-finska samarbetet avseende amfibieförbanden har genomförts som ett led i förberedelserna för att på sikt kunna organisera en amfibiestridsgrupp för internationell beredskap och som en del i utvecklingen av interoperabilitet.

Nyttjandet av officerare ur ILF (Internationella

Lednings- och Förstärkningsresursen) och NSE (Nationell Support Element) har varit omfattande vid internationella insatser. Flera officerare har ianspråktagits för insatsen i Afghanistan.

Beredskap för stöd till samhället

Beredskapen har upprätthållits genom Försvarmaktens normala verksamhet. Under året genomförda insatser till stöd för samhället samt övningar, bland annat övningen LINUS, mellan militära och civila ledningsorgan har inneburit att beredskapen och förmågan successivt ökat.

Incidentinsatser

Beredskapshöjningar av både tillfällig och kontinuerlig karaktär har genomförts för att leda insatsen i Afghanistan och som en följd av attacken den 11 september 2001 i New York. Ledning av operativa insatser har genomförts.

Förmågan att ingripa vid incidenter har vidmakthållits.

Personal, helikoptrar och flygplan har efter order ställts till taktisk chefs förfogande för insatser, varvid 500 flygtimmar har utnyttjats.

Avvikelser i luften i form av kränkningar och felaktig färdplanshantering har dokumenterats. Insats med incidentjakt har gjorts vid ett flertal tillfällen.

Ytstridsförbanden har varit insatta inom ramen för incidentberedskapen. Ubåtsförbandet har genomfört operativa spaningsföretag. Minkrigsförbandet har utfört flera uppdrag avseende sjöammunitionsröjning och säkerhetskydd.

Stöd till samhället

Militärdistriktet har genomfört ca 400 insatser. Största delen av insatserna (ca 200) avser ammunitionsfynd och röjning av ammunition. Eftersök har genomförts vid ca 100 tillfällen. Övrigt genomfört stöd omfattar främst väderberoende insatser, brandsläckning och olika typer av transporter med större personalinsats. Stöd till samhället i samband med höga vattenflöden i södra Sverige har genomförts med värnpliktiga och hemvärn. Genomförd verksamhet har rönt stor uppskattning från de civila delarna av samhället. Liknande insatser med hemvärn har även genomförts i Alvesta och Bengtsfors. Stöd till hemtjänsten och räddningstjänsten med översnöfordon har lämnats vid snöoväder i Skåne, Blekinge och Halland.

Akuta sjuktransporter till sjöss och ammunitionsröjningsinsatser har genomförts av marina förband. Sammanlagt har fler än tio insatser gjorts under året. Bassäkerhetsförband har lämnat stöd till polisen vid eftersök av försvunna personer. Samverkan med bland annat kustbevakningen avseende sjölägesinformation har genomförts kontinuerligt under året.

Helikopterflottiljen har fullgjort beredskap enligt avtal med Sjöfartsverket. Den 31 maj respektive den 31 augusti upphörde flottiljens åtaganden mot Sjöfartsverket avseende helikopterbasering för sjöräddning i Sundsvall och på Gotland. Från den 1 september har dygnet-runt-beredskap fullgjorts på tre platser (Berga, Ronneby och Säve). Utöver avtalet har stöd lämnats till Sjöfartsverket under en kortare period då sjöräddningsberedskap upprätthållits på Frösön/Sundsvall. Antalet räddningsuppdrag efter larm från ARCC/MRCC var under året 224.

Helikopterflottiljen har under året fram till den 30 november, då åtagandet upphörde,

enligt avtal med Västerbottens läns landsting, genomfört 491 ambulanstransporter.

Inom ramen för räddningstjänstlagen har 72 uppdrag genomförts påkallade av räddningsledare. Uppdragen har utgjorts av brandbekämpning, eftersök av saknade, fjällräddning m m

Sjuktransporter påkallade av sjukvårdshuvudman har genomförts vid 24 tillfällen.

Sjöräddningsövning avseende samverkan med civila myndigheter har genomförts på Västkusten. Miljösaneringsövning öster om Gotland har genomförts med gott resultat.

En katastrofövning har genomförts med nordvästra Skånes räddningsresurser. F 10 och F 17 har deltagit med ca 150 personer under arbeten vid höga vattenflöden. F 17 har deltagit i eftersök av försvunnen person.

Ett tjugotal flygningar med transportflygförbanden för räddningstjänsten har genomförts inom och utom Sverige.

Internationella insatser

Insatsen inom ramen för uppdraget i Kosovo (KFOR) har fortsatt enligt plan. Den operativa förmågan vid svenska enheter i KFOR har upprätthållits på anbefalld nivå. Två rotationer (bataljonerna KS 06 och 07) har genomförts med ett gott resultat.

Missionen i Bosnien (SFOR) har genomfört två rotationer med gott resultat.

Befattningsutbildningen har, till skillnad från tidigare, genomförts i missionsområdet. Förändringen har gjorts för att ytterligare höja kvaliteten i utbildningen och effektivisera överlämningen mellan enheterna. Erfarenheterna är mycket positiva. Under perioden har CIMIC-styrkans samarbete med SIDA fortsatt.

Projekten avser i första hand åtgärder som syftar till att förbättra infrastrukturen t ex vägbyggen. I december fattades beslut om att repatriera CIMIC-personalen. Endast stabsofficerare och underrättelsepersonal kvarstannade i Bosnien.

Insatsen i Afghanistan (ISAF) påbörjades i början av året. Insatsen har nått uppsatta mål. Inriktningen av missionen har för svensk del ändrats från deltagande med specialförband till deltagande med CIMIC-förband.

Två stabsofficerare har tjänstgjort vid US Central Command i USA.

Stödet till de baltiska staterna har fortsatt enligt plan. Under 2002 har arméprojektet genom förbandsöverföringar och utbildningsinsatser varit det största enskilda projektet. Materiel har levererats till tre infanteribataljo-

ner, en per land, och två ingenjörkompanier, ett till respektive Estland och Lettland. Därutöver har annan svensk materiel överförs och förädsställt.

Försvarsmakten har ställt tre officerare till den gemensamma baltiska försvarshögskolans (BALDEFCOL) förfogande, varav en tjänstgör som ställföreträdande skolchef.

Verksamheten i projektet den gemensamma baltiska bataljonen (BALTBAT) har i huvudsak varit inriktad mot lednings- och stabsträning av bataljonsstaben samt ledning av förbandsövningar. Projektet har under 2002 efterhand tagits över av de baltiska staterna och den svenska medverkan avslutades den 31 december 2002.

Den gemensamma baltiska sjöstyrkan (BALTRON) har under 2002 varit mycket aktiv och deltagit i flera internationella övningar. Minröjningsoperationen MCOPLIT-02, som genomfördes under maj-juni i litauiska farvatten, har haft en stark koppling till BALTRON, som aktivt deltagit i såväl planering som genomförande.

Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling

I det följande redovisas investeringarna i materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling. Inom anläggningsområdet redovisas också avvecklingar.

Materiel

För de *operativa lednings- och underhållsförbanden* har uthålligheten och redundansen i försvarets telenät ökat samt säkerhetsnivån höjts avseende skydd mot sabotage och inbrott vid ett antal lednings- och FTN anläggningar. De operativa underhållsförbanden har ett stort behov av materiell förnyelse utformad mot internationell standard samt nya metoder för att kunna möta insatsorganisationens krav på understöd.

Utvecklingen av *nätverksbaserat försvar* (NBF) har fortsatt under 2002.

Ledning av utvecklingen har stärkts genom inrättande av en ledningsinspektör och en förstärkt ledningsorganisation i Högkvarteret. Försvarsmakten kommer att införa funktionsbegrepp och försvarsmaktsgemensam arkitektur (FM A), syftande till att den fortsatta utvecklingen beskrivs och leds försvarsmaktsgemensamt istället för som tidigare i förbands- och försvarsgrenstermer. En motsvarande försvarsmaktsgemensam teknisk designledning

avses införas vid Försvarets materielverk under 2003.

Målsättning, inklusive säkerhetsmålsättning för Försvarsmaktens Ledningssystem 2010, har utarbetats och fastställts i en första version. Baserat på dessa mål har därefter målsättning för systemdemonstratorer 2005 och 2006 (Demo 05/06) fastställts. En utförlig redovisning av NBF lämnas dels i bilaga 5, dels i bilaga 8 i budgetunderlaget för 2004.

Till *divisionsförbanden* har artillerilokaliseringsradar (ARTHUR) slutlevererats. Fortsatt utveckling av stridsledningssystem till luftvärnsrobotsystem 97 samt fortsatt utveckling av luftvärnsrobotsystem 23 (BAMSE) har genomförts. Anskaffning av NBC-specifik materiel och övrig specialmateriel till NBC-kompaniet har påbörjats.

Vid de *nationella skyddsstyrkorna* har den materiella förnyelsen för hemvärdet fortsatt med bland annat personlig utrustning men även med tillförsel av modern gruppmateriel från avvecklade förband. Säkerheten i samband med hantering av vapen har ytterligare höjts.

Till *armébrigadförbanden* har stridsvagn 122 Leopard och stridsfordon 90 slutlevererats. Anskaffning av minskydd till ett stridsvagnskompani 122 är påbörjad och skyddspaket till stridsfordon 90 avsedda för internationell tjänst är under leverans. Vidare har splitterskyddade trupptransportfordon (pansarterrängbil 203) delserie 1 slutlevererats. De är avsedda för det internationella ingenjörkompaniet och den mekaniserade internationella bataljonen.

Till de *marina lednings- och underhållsförbanden* har komponenter och delsystem till informations- och sambandssystemen anskaffats. Generalöversyner på lagfartyg har genomförts.

Anskaffning av samnordisk (Norge, Finland och Sverige) ny medeltung transporthelikopter, av typen NH 90 (helikopter 14) till Försvars-

maktens helikopterflottilj fortgår med planerad leverans 2005. Försvarsmakten tog emot två interimshelikoptrar i Milano den 10 september 2002 i avvaktan på serieleverans. Helikoptrarna anlände till Sverige i december. Anskaffning av ny lätt helikopter av typen A 109, helikopter 15, fortgår, dock med ca sex månaders försening avseende första leverans.

Stridsfartygsförbandens effekt i sjömålsstrid har förstärkts i och med tillförsel av moderniserat robot 15-system till ytstridsflottiljerna. Minkrigsförbandets möjligheter till alternativa metoder för minröjning har utökats med tillförsel av EOD-grupper. Tillförsel av NVC (Optiskt mörkersiktssystem) har ökat ubåtssystemets förmåga till identifiering av ytmål.

Anskaffning av mobila högmasterradarer för samband samt splitterskyddade ledningsplatser har väsentligt ökat ledningskapaciteten vid *amfibieförbanden*. Genom anskaffning av splitterskyddade stridsbåtar 90 HS har, med bibehållen operativ och taktisk rörlighet, förbandens skyddsnivå höjts väsentligt.

Till *JAS 39-förbanden* har flygplanen i versionerna JAS 39 A och B slutlevererats. Åtta flygplan av versionen JAS 39 C överlämnades inte som planerat till Försvarsmakten, utan levereras först under 2003. Avgörande för fortsatt måluppfyllnad av planerad omskolning samt uppsättande av SWAFRAP JAS 39 C till år 2006 är att leveranserna av JAS 39 C inte ytterligare försenas.

Vid *övriga stridsflygförband* har modifiering av flygplanen i versionen JA 37 till DI-status slutförts (flygplanversion D med internationell anpassning). Modifiering av flygplanen i versionen AJSF 37 har slutförts genom anpassning till internationella krav på t ex två radiosystem samt GPS. Införande av detta har medfört en ökad interoperabilitet för förbandet SWAFRAP AJS 37. Modifieringen av JA 37 till DI status innebär full interoperabilitet förutom vad gäller länk och identifieringsutrustning (IFF).

Arbetet med att vid *transportflygförbanden* modifiera ett flygplan Tp 84 för lufttankningsändamål har påbörjats. Leverans av viss utrustning kan komma att försenas då amerikanska regeringen, med hänvisning till kriget mot terrorismen, rekviderat vissa delar av utrustningen. Sluttidpunkt bedöms dock trots detta kunna innehållas bland annat genom att installationsarbetet planeras genomföras på F 7. Nytt visuellt system till simulator TP 84 har anskaffats.

Till *utlandsstyrkan* har anskaffning av fordon påbörjats till förband som är anmälda till inter-

nationella styrkeregister. Skyddspaket till stridsfordon 90 är under leverans. Mörkerhjälpmedel har anskaffats till styrkeregisteranmälda förband samt till bataljonen i Kosovo. Ledningssystem, containermateriel, strömförsörjningsutrustning och mängdmateriel är under anskaffning. Splitterskyddade trupptransportfordon (pansarterrängbil 203) delserie 1 har slutlevererats och splitterskyddade arbetsmaskiner har levererats.

Under 2002 har sammantaget bland annat följande större materielsystem tillförts Försvarsmakten:

- Materiel till internationella mekaniserade bataljonen och pansarterrängbilbataljonen.
- JAS 39 A och B.
- Räddningsbandvagn 206.
- Demonstrator splitterskyddat räddnings- och röjningsfordon.
- Artillerilokaliseringsradar Arthur.
- Splitterskyddade arbetsmaskiner.
- Stridsvagn 122.
- Stridsfordon 90 delserie 4.
- Stridsfordon 90 skyddspaket.
- Pansarterrängbil 203 (splitterskyddade trupptransportfordon) delserie 1.
- Ledningssystem till PARP-förbanden.
- Materiel till marina lednings- och informationssystem.
- Två helikopter 15 interimshelikoptrar.
- Torped 62.
- Robot 15 (modifiering).
- Splitterskyddad Stridsbåt 90 HS.
- TARAS (Taktiskt radiosystem för flygstridskrafterna).
- Flygburen radar FSR 890.

Anläggningar

Anskaffning

Anpassningsåtgärder vid ett antal ledningsplatser har påbörjats och delvis slutförts. Ny sjökabel från Gotland till Gotska Sandön har ersatt befintlig och samfinansierats med Sjöfartsverket. Tekniska och ekonomiska utredningar har genomförts för projekt inom Ostkustens Marinbas. Projektering av ett antal TARAS-anläggningar har genomförts. Nybyggnad av radaranläggning har slutförts. Ombyggnad av stridsledningscentral har i huvudsak fullföljts.

Projektering och ombyggnad avseende utbyte av kraftförsörjningen och säkerhetshöjande åtgärder vid några FTN-anläggningar har slutförts.

Vid flygbaser har arbete utförts med nya asfaltslitlager på taxibanor, utbyte av bankantljus

och inflygningsljus samt ombyggnad av dräneringssystem. Dessutom har utförts projekteringar för nya asfaltslitage på taxibanor och rullbanor. Projekteringar har även utförts för ombyggnad av taxibanor. Förberedelser för anpassning av vissa bergförråd för FMLOG behov har genomförts, bl a inbrottskydd.

Avveckling

Försvarsmakten har under året avvecklat ca 40 större anläggningar (ledningsplatser, stabsplatser, kustspaningsradarstationer, tunga och lätta KA-batterier, minstationer), samt ett stort antal mindre anläggningar (truppbefästningar, värnkanoner, hinder, cisterner, ammunitionsförråd och övriga förråd). Sammantaget har ca 160 000 kvm förrådsyta lämnats.

Härutöver har Fortifikationsverket i samråd med Försvarsmakten under året avyttrat ca 30 större anläggningar (ledningsplats, armébatterier, stabsplats, tunga och lätta KA-batterier) samt ett stort antal mindre anläggningar (grupperingsplats tungt rörligt batteri, lätta KA-batterier, minstationer, närspaningsradar, sidobaser, 100-tals truppbefästningar, inklusive värnkanoner, hinder och cisterner).

Forskning och teknikutveckling

Allmänt

Verksamheten är till huvuddelen kompetens- och kunskapsproduktion för långsiktig utveckling av Försvarsmaktens operativa förmåga, kompetenser och anpassningsförmåga.

Huvuddelen av aktiviteterna är inriktade mot framtida behov för uppgifterna "Försvar mot väpnat angrepp", inklusive anpassningsförmåga, samt "Internationella insatser" och "Territoriell integritet", liksom verksamheter som bidrar till bibehållande och utveckling av de strategiska kompetenserna. Utvecklingen mot NBF, det nätverksbaserade försvaret, har fått ett stort genomslag i den verksamhet som genomförs och planeras.

Resultatet i form av uppbyggd kunskap och kompetens håller hög kvalitet. Flera områden innehåller forskning och teknikutveckling på internationell toppnivå och medger därmed ett viktigt informations- och kunskapsutbyte med andra länder.

Under året har en ny FoT-strategi fastställts och distribuerats över en stor bredd. Vidare har ett implementeringsarbete genomförts genom samverkan mellan Försvarsmakten, Totalförsvarets forskningsinstitut och Försvarets materielverk. FoT-strategin skall stödja inriktning-

en av FoT-verksamheten mot Försvarsmaktens framtida behov av materiel, kompetenser och förmågor, samt i övrigt vara ett stöd i utvecklingen av det framtida försvaret.

Genomförd verksamhet i stort

Tyngdpunkten i verksamheten 2002 har legat på system- och delsystemnivå för:

- Spaningsförmåga och förmåga till informationsinhämtning mot luft- och yt- och undervattensmål innefattande främst sensortillämpningar i form av radarteknik, IR-teknik och akustisk teknik samt systemkompetens för obemannade plattformar.
- Ledningsförmåga på operativ och taktisk nivå genom studier av nätverksuppbyggnad (t ex arkitekturer och gränssnitt), informationssystemteknik, -säkerhet och -krigföring, sambandsteknik, tekniker för sensor-, informations- och datafusion, Människa-System-Interaktion (MSI) samt modellering och simulering.
- Bekämpningsförmåga på det framtida slagfältet, förmåga till väpnad strid, förmåga att tillämpa telekrigsteknik, signaturanpassningsteknik, undervattensteknik och vapentechnik (inom precisionsbekämpning, fjärrstridsmedel samt enskilda stridsdelars effekt).
- Skyddsförmåga i en framtida hot- och stridsmiljö, avseende skydd mot fjärrstridsmedel, ballistiska skydd samt personliga skydd.

Forskning

Forskningsuppdragen till Totalförsvarets forskningsinstitut och Försvarets högskolan har i huvudsak genomförts enligt Försvarsmaktens beställning. Verksamheten har bedrivits inom ett stort antal forskningsområden, där tyngdpunkten ligger på forskning inom ledning, bekämpningssystem och skydd, sensortillämpningar, telekrig och undervattensteknik, samt människans framtida roll och integration i system, som användare, operatör och beslutsfattare.

Ytterligare områden där värdefull forskning genererats under året är informationssäkerhet, sensorfusion och nätverksuppbyggnad (t ex arkitekturer och gränssnitt), UV-sensorteknik, multisensorteknik, och laserskydd.

Till kategorin forskning hänförs även regeringsuppdraget NFFP. Under året avslutades NFFP fas 2+ och verksamhet inom fas 3 har genomförts. Verksamheten fortsätter under 2003 då nuvarande NFFP-program avslutas. Satsningen på strategiska forskningskärnor

Försvarets bildbyrå © Peter Liander

som ett medel att tillvarata civil forskning och trender, samt generiska forskningsområden har intensifierats.

Teknikutveckling

Försvarmakten beställer teknikutveckling vid Försvarets materielverk. En stor del av dessa beställningar upphandlas i sin tur av Försvarets materielverk, främst vid svensk försvarsindustri. Verksamheterna är till största delen av flerårig karaktär. Beställd verksamhet har genomförts och avrapporterats efterhand.

Ökade satsningar har gjorts inom bland annat modellering och simulering för stödjande av utvecklingen mot det nätverksbaserade försvaret.

Koncernuppdrag

Koncernuppdragen inom verksamhetsområdet upphandlas vid Försvarets materielverk, Förvarshögskolan och Totalförsvarets forskningsinstitut. Uppdrag till Försvarets materielverk omfattar stöd med teknisk kompetens och infrastruktur för perspektivstudier, ledningsstöd för inriktning av teknikutveckling och kompetensutredningar. Uppdrag till Förvarshögskolan omfattar projekt för att stödja Försvarmaktens långsiktiga utveckling. Uppdrag till Totalförsvarets forskningsinstitut omfattar metod- och utredningsstöd, främst för långsiktig planering och långsiktigt inriktad studieverksamhet. Uppdragen har genomförts i erfordrig omfattning.

Till kategorin koncernuppdrag förs även regeringsuppdrag avseende Totalförsvarets forskningsinstituts internationella verksamhet. Förstärkt stöd till Försvarmaktens perspektivplanering och FoRMA har inom koncernuppdraget p g a resursbrist genomförts i begränsad omfattning. Kompetensuppbyggnad vid Totalförsvarets forskningsinstitut för utveckling av operationsanalysstödet har fortsatt. Samverkan med och överföring av resultat till studieverksamheten har under året framförallt skett genom verksamheter inom FoRMA och Lust.

Ekonomi

Sammanfattning av ekonomiskt utfall 2002
Nedanstående tabell visar verksamhetsutfallet 2002-12-31 i tusentals kronor

Verksamhet	Verksamhetsutfall
Forskning vid FOI ¹⁾	465 328
Forskning vid FHS ¹⁾	24 740
Nationella flygtekniska forskningsprogrammet, NFFP ¹⁾	20 615
Teknikutveckling ²⁾	375 470
FOI internationella samarbete ³⁾	13 000
Övriga koncernuppdrag ³⁾	47 063
Totalt	946 216

1) Forskning

2) Teknikutveckling

3) Koncernuppdrag

Nedanstående tabell visar utfallet i tusentals kronor av forskning och teknikutveckling fördelat på FoT-områden

FoT-område	Forskning	Teknikutveckling	Totalt FoT
Modellering och simulering	15 900	14 487	30 387
Ledning inkl IT och samband	58 125	23 834	81 959
MSI inkl fysiologi	36 470	8 721	45 191
Urval och ledarskap	11 439		11 439
Sensorer inkl signaturanpassning	69 610	70 420	140 030
Undervattenssensorer och vapen	60 060	18 393	78 453
Vapen, verkan och skydd	92 590	62 163	154 753
Skydd och anläggningar	3 400		3 400
Telekrig	91 890	24 174	116 064
Obemannade farkoster		8 136	8 136
Materialteknik och elektronik	1 300	9 226	10 526
Logistik		4 505	4 505
Vapentraumatologi	13 040		13 040
Miljöfrågor	7 100		7 100
NBC	6 050		6 050
FOI strategiska forskningskärnor	18 230		18 230
Nationella flygtekniska forskningsprogrammet, NFFP ¹⁾	20 615		20 615
Fotonik ²⁾		20 512	20 512
Modern produktionsteknik ²⁾		17 343	17 343
Demonstratorprogram ³⁾		93 556	93 556
Övrig forskning	4 864		4 864
Totalt	510 683	375 470	886 153

1) Nationella flygtekniska forskningsprogrammet, genomförs i samverkan mellan Försvarsmakten, VINNOVA och försvarsindustrin (SAAB, VAC och EMW [fr o m 2003]), på uppdrag av regeringen.

2) Del av Försvarsmaktens särskilda teknikprogram som större generiska FoT-satsningar.

3) Speciellt teknikutvecklingsprogram bestående av teknikdemonstratorer som stöd för anpassningsförmåga och kompetensutveckling.

Jämförelse mellan budget 2002 och utfall i tusental kronor per 2002-12-31

Verksamhet	Budget 2002	Utfall 2002-12-31
Forskning	514 000	510 683
Teknikutveckling ¹⁾	410 000	375 470
Koncernuppdrag ²⁾	56 000	60 063
Anslagssparande från 2001	5 000	
Totalt	985 000	946 216

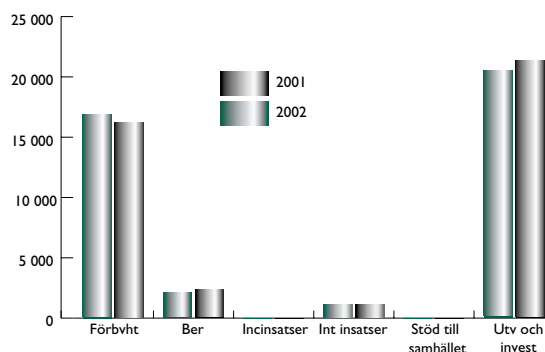
1) Differensen inom teknikutveckling är främst orsakad av resursbrister och förseningar av projekt inom demonstratorprogrammet.

2) Differensen inom koncernuppdrag är främst orsakad av begränsningar i FMV stöd till PerP/FORMA.

Ekonomiskt resultat

Allmänt

Sammantaget har det ekonomiska resultatet av verksamheten på Försvarsmaktens olika anslag³⁾, vilka summerar sig till ca 44 058 miljoner kronor, inneburet att ramarna som använts av statsmakterna för verksamheten sammantaget gett ett anslagssparande om ca 3 390 miljoner kronor, varav förbandsverksamheten svarar för ca 470 miljoner kronor, de fredsfrämjande truppinsatserna för ca 149 miljoner kronor och materielanskaffningen m m för ca 2 749 miljoner kronor. Nedan redovisas och kommenteras det ekonomiska resultatet mera i detalj. För bokslutet hänvisas till avsnittet "Finansiella dokument".

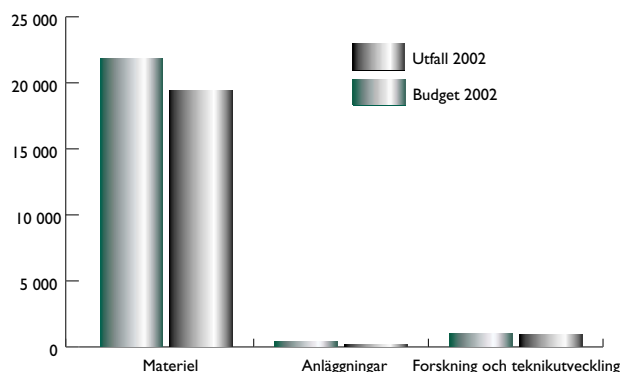

Verksamhetsgrenarnas nettokostnader och anslagsförbrukning

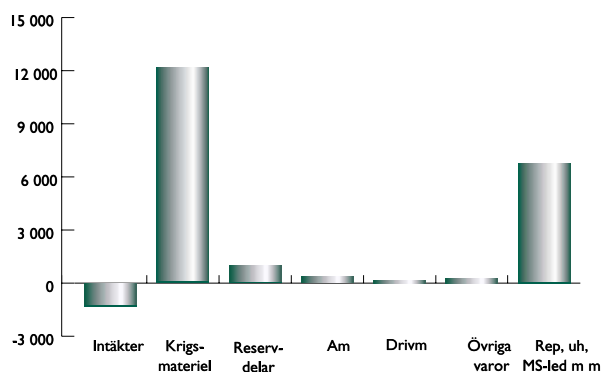
(tkr)

Verksamhetsgren	Nettokostnader		Anslagsförbrukning	
	2002	2001	2002	2001
1. Förbandsverksamhet	17 508 223	16 527 110	16 915 741	16 221 673
2. Beredskap	2 101 766	2 363 896	2 099 608	2 356 775
3. Incidentinsatser	373	7 275	373	7 275
4. Internationella insatser	1 099 370	1 135 828	1 108 490	1 140 229
5. Stöd till samhället	8 445	4 076	8 445	4 076
6. Utveckling och investeringar	14 900 853	13 306 295	20 535 296	21 347 465
Summa Försvarsmakten	35 619 032	33 344 479	40 667 953	41 077 492

Utvecklings- och investeringsanslaget 6:2

Materielandelens komponenter

I komponenten "Rep, uh, MS-led m m" ingår kostnader för renovering och modifiering (stridsvärdeshöjning) av redan anskaffad krigsmateriel, liksom kostnaderna för stödmyndigheten Försvarets materielverk.

3) Häri inräknas också vissa medel anvisade över UD:s anslag 5:6:1 och 5:6:5.

Anslagsförbrukning samtliga anslag

Post	Anslagspost (tkr)	Anslagsmedel 2002 inklusive anslagssparande/ anslagskredit 2001	Utfall 2002	Anslags- sparande/ kredit 2002
Fö	Förbandsverksamhet och beredskap m m			
6:1:1	Förbandsverksamhet och beredskap m m	19 435 185	18 964 922	470 262
6:1:2	Fredsfrämjande truppinsatser	1 200 000	1 050 814	149 186
6:1	Anslag 6:1 summa	20 635 185	20 015 736	619 448
Fö	Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling			
6:2:1	Utveckling, anskaffning, vidmakthållande och avveckling av materiel	21 853 750	19 413 476	2 440 274
6:2:2	Utveckling och anskaffning av anläggningar	445 796	175 604	270 192
6:2:3	Forskning och teknikutveckling m m	984 647	946 216	38 431
6:2	Anslag 6:2 summa	23 284 193	20 535 296	2 748 897
Fö	Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret			
6:17	Försvarsmakten	59 245	59 245	0
UD	Fredsfrämjande verksamhet			
5:6:1	Försvarets iverksamhet utomlands	66 712	51 984	14 728
5:6:5	Till regeringens disp	12 253	5 692	6 561
	Summa Försvarsmakten	44 057 587	40 667 953	3 389 634

Analys

Anslagspost 6:1:1

Förbandsverksamheten har efter de kraftfulla åtgärder (reduceringar av verksamheten och förändrade ekonomiprocesser) som genomfördes 2001 fått ett stabilare ekonomiskt läge. Försvarmakten har under året lämnat prognoser som visat på ett visst anslagssparande för 2002. Slutligt utfall innebär ett underutnyttjande om ca 470 miljoner kronor. Huvudskälet till underutnyttjandet är att avtalsförhandlingarna om nya löner 2002 vid vissa förband blev försenade och därför utbetalas först 2003. Kvardröjande effekter av de kraftfulla besparingarna 2001 och att ett färre antal värnpliktiga än planerat har ryckt in till tjänstgöring har också bidragit till underutnyttjandet.

Anslagspost 6:1:2

Försvarmakten har genomfört fredsfrämjande truppinsatser enligt regeringens beslut. Det anslagssparande om ca 149 miljoner kronor som är resultatet efter 2002 beror främst på att regeringen inte behövde utnyttja tillgängliga medel.

Anslag 6:2

Verksamhetsvolymen inom anslagsposten 6:2:1 Materielanskaffning blev även under 2002 reducerad relativt Försvarmaktens behov av materielanskaffning. Underutnyttjandet på anslagspost 6:2:1 Materielanskaffning m m beror på flera orsaker. Främst kan nämnas omriktningen av Försvarmakten och de begränsningar i materielbeställningar som gällde 1998 och till del även 1999 (vilka skulle leverera

rats 2001 och 2002). Generellt sett har även produktionskapaciteten hos Försvarets materielverk utgjort en orsak till förseningar i leveransvolymen. Förseningar inom JAS 39 Gripenprogrammet har tillstött i ett sent skede. Underutnyttjandets (förseningarnas) påverkan på 2003 och 2004 är med hjälp av Försvarets materielverk under beredning.

Underutnyttjandet på anslagsposten 6:2:2 Anläggningsanskaffning (varav 146 miljoner kronor är anslagssparande från 2001) beror till stor del på att Fortifikationsverkets kapacitet inte har överensstämt med Försvarmaktens behov av åtgärder inom anläggningsområdet samt att vissa byggåtgärder har blivit betydligt billigare än beräknat. En icke acceptabel eftersläpning i faktureringen från Fortifikationsverket har avsevärt försvårat prognosarbetet.

Underutnyttjandet på anslagsposten 6:2:3 forskning och teknikutveckling hänför sig till teknikutvecklingsområdet och beror på svårigheter att initiera nya verksamheter inom det pågående demonstratorprogrammet och resursbrist inom Försvarets materielverk för genomförande och ledning av vissa teknikutvecklingsprogram.

UD anslag 5:6

Underutnyttjandet på anslagsposten UD 5:6:1 hänför sig till lägre kostnader än beräknat för vissa fredsfrämjande missioner och att vissa missioner har haft färre observatörer än planerat.

Försvarets bildbyrå © Peter Liander

Utveckling av Försvarsmaktens personal Nytt kompetensförsörjningssystem

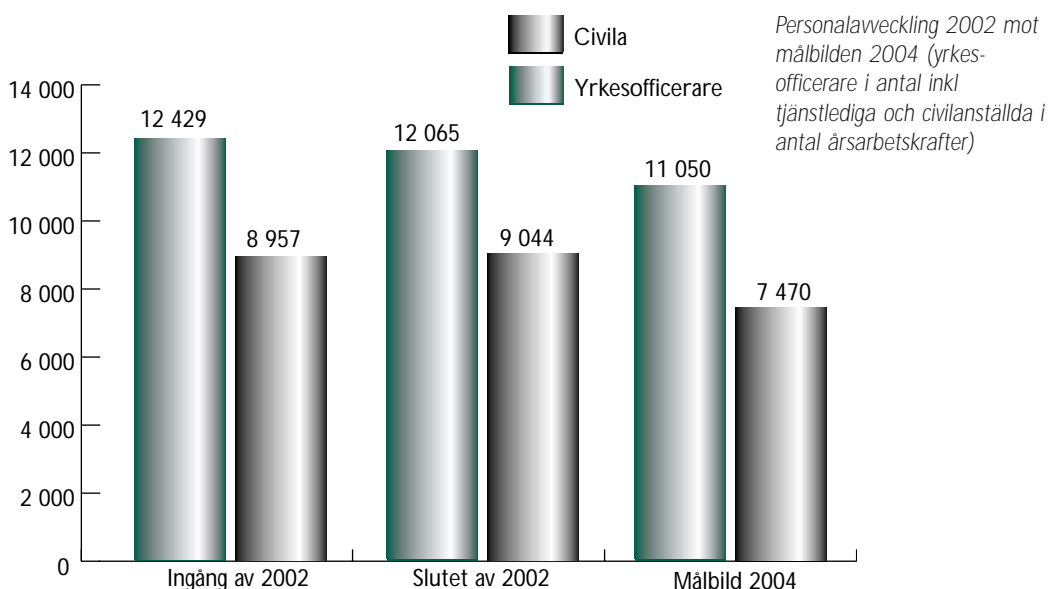
Under året har ett intensivt arbete bedrivits med att reformera kompetensförsörjningssystemet i enlighet med de regeringsuppdrag Försvarsmakten givits.

Försvarsmaktens nya kompetensförsörjningssystem kommer att på ett helt annat sätt än tidigare ha kompetensen i fokus. Det innebär att Försvarsmakten får möjlighet att tidigt

styra utifrån långsiktiga behov och därmed ha en flexibilitet och följsamhet i kompetensgenereringen.

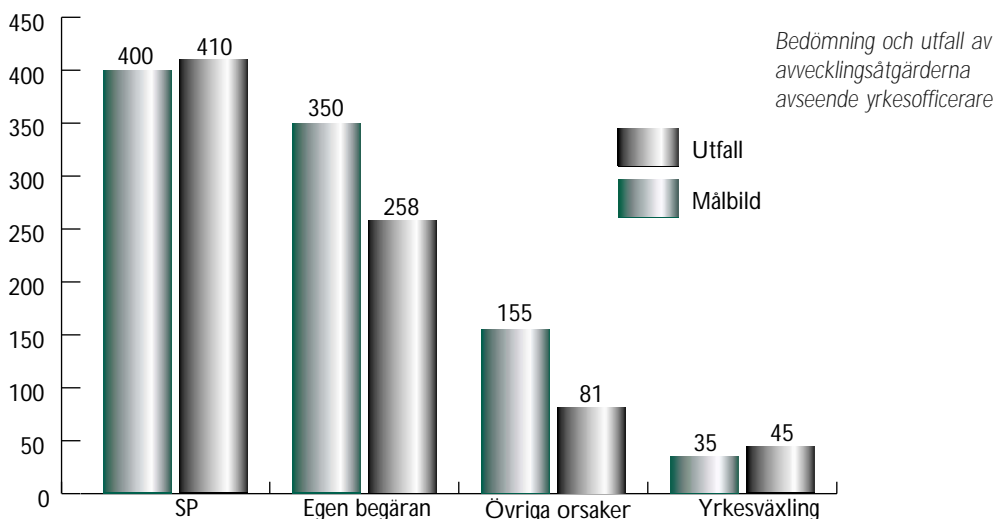
Arbetet har delredovisats av Försvarsmakten den 8 augusti 2002 och kommer att slutredovisas senast den 1 mars i år. För fördjupad redovisning avseende dessa frågor hänvisas till dessa särskilda rapporter. Efter slutredovisningen återstår mycket arbete med att implementera systemet och skapa ett adekvat systemstöd.

Personalausveckling

Yrkesofficerare

Den 1 januari 2002 fanns 12 429 yrkesofficerare i Försvarsmakten, inklusive tjänstlediga. Vid årets utgång var motsvarande antal 12 065.

Försvarmaktens mål för antalet anställda yrkesofficerare den 31 december 2002 var 11 700 yrkesofficerare. Utfallet blev 12 065. Anledningen till att målbilden inte nåddes beror dels på att målbilden för 2001 överskreds med drygt 200 yrkesofficerare, vilket påverkat att målbilden för år 2002 inte nåddes, dels var det ca 100 yrkesofficerare färre än beräknat som slutade i Försvarmakten på egen begäran. Det totala antalet yrkesofficerare som lämnat Försvarmakten (823) under året är fördelat på 805 manliga och 18 kvinnliga yrkesofficerare.

De avgångsorsaker som haft större utfall än bedömt är avgång med s k särskild pension samt avgångsvederlag tre årslöner. Det är vid avvecklingsförbanden (F 10, F 16, SWEDINT) som avgångsvederlag har beviljats.

Orsakerna till att ca 250 yrkesofficerare, d v s 100 färre än målbilden för året, valde att sluta på egen begäran, bedöms i huvudsak bero på arbetsmarknadsskäl samt att organisationen stabiliserats efter den omfattande omstrukturen.

Totalt har Försvarmakten 2002 anställt 394 nya yrkesofficerare varav 42 kvinnliga. Officerarna är fördelade på: armén 208 (21 kvinnliga), marinen 68 (4 kvinnliga), flygvapnet 92 (13 kvinnliga) samt oberoende 26 (4 kvinnliga).

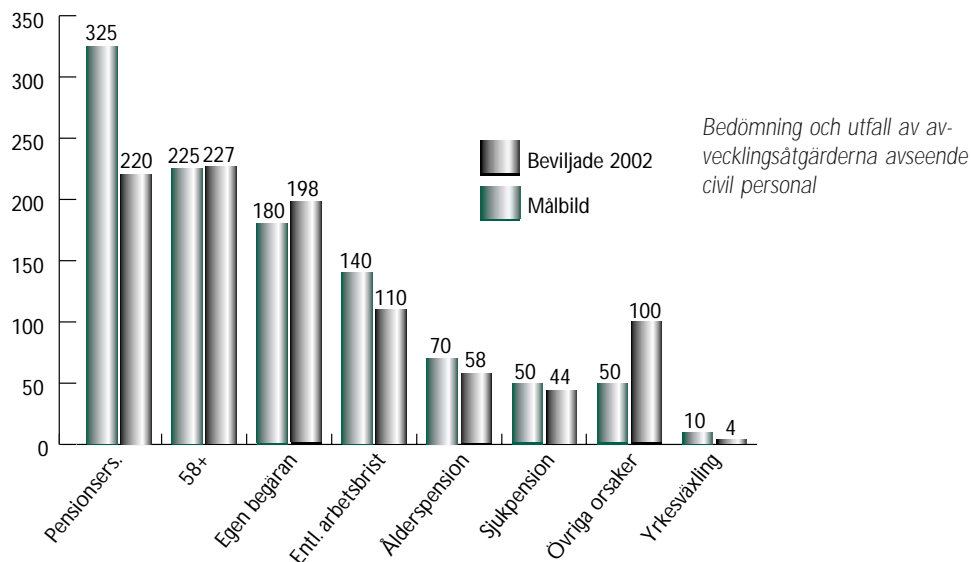
Under 2002 har 446 yrkesofficerare lämnat Försvarmakten med pension varav 36 officerare i ålderspension och 410 i särskild pension. Medelåldern har sjunkit från 41,0 2001 till 39,5 år under 2002. Medelåldern för manliga yrkesofficerare var 39,7 år och för kvinnliga yrkesofficerare 30,9 år.

Civil personal

Målet den 31 december 2002 var 8 220 årsarbeten enligt budgetunderlaget för 2003. Försvarmakten har under 2002 genomfört en detaljerad analys av det organisatoriska behovet av civil personal i anledning av dels att vissa grundvärden har förändrats, dels att nya organisatoriska behov har uppstått. Successiva beslut under året har förändrat personalmålen för 2002. De förändrade målen, som redovisades till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) den 17 december, innebär därmed för civil personal ett mål för 2002 om 9 000 årsarbeten, exklusive personal som omfattas av s k 58+.

Utfallet för december månad blev 8 719, ett underskridande med 281 årsarbeten. Ökningen under året (ca 100 årsarbeten) återfinns bland tidsbegränsat anställda. Orsaker till den utblivna minskningen av civil personal är att verksamheten vid förbanden utökats med 255 civila befattningar, främst beroende på att 178 nya befattningar har inrättats som ersättning för tidigare inplanerade, men av statsmakterna inte beviljade, visstidsanställda soldater i flygvapnet och armén, samt att anläggnings- och fastighetsorganisationen under en övergångsperiod har något fler befattningar.

Vidare förutsatte Försvarmaktens ursprungliga planering, att verksamhet och personal vid Muskö örlogsvarv skulle överföras till annan huvudman. Det har inte genomförts, varför verksamheten och personalen kvarstår inom Försvarmakten och planerad minskning därmed uteblivit. Under året påbörjades en omfattande och komplex omstrukturering av Försvarmaktens stöd- och underhållsverksamhet. I samband med omorganisation och omlo-

kalisering av denna verksamhet har vid vissa delar, bland annat lönekontoren, en tillfällig dubbling av personal uppstått.

Målbilden och bedömda avgångar för året var 825, utfallet för hela 2002 blev 734.

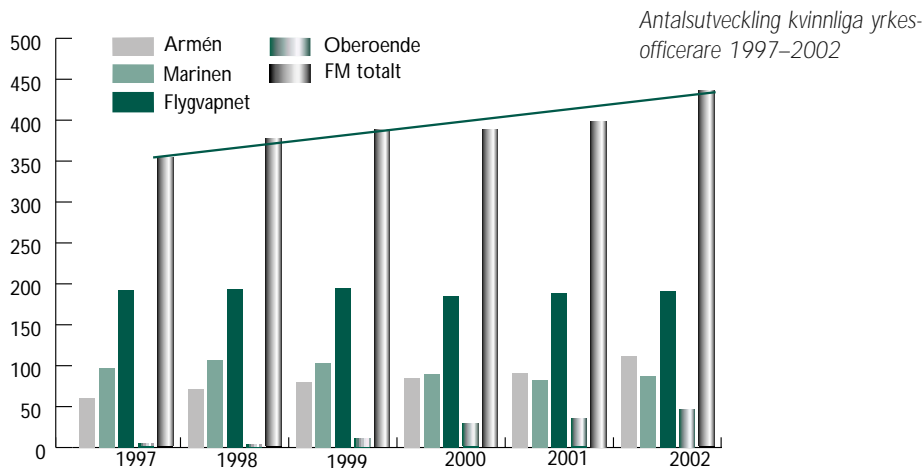
Pensionsersättning och ålderspension har gett mindre utfall än beräknat. De avgångsorsaker som har haft större utfall än väntat är avgång på egen begäran och övriga avgångar. Yrkesväxling bland civilanställda har avstannat. Utfallet för 58+ har i stort blivit som beräknat i målbilden. 58+ tillämpas numera endast vid nedlägningsförbanden F 10, F 16 och SWE-DINT, varför antalet nya medgivanden kommer att minska. Den positiva nedåtgående trenden

som tidigare har uppmätts vad gäller medelåldern (2000, 48 år och 2001, 45,2 år) har tillfälligt avstannat. Medelåldern i december var 45,8 år.

Reservofficerare

Den 31 december 2002 fanns det ca 15 000 reservofficerare totalt i Försvarmakten varav 204 kvinnor. Antalet inkluderar samtliga reservofficersavtal. Med aktuellt reservofficersavtal (avtal 94 B) fanns det ca 12 000 reservofficerare. Under året har ca 330 f d yrkesofficerare övergått till att vara reservofficerare. 570 reservofficerare har under året slutat sin anställning i Försvarmakten.

Kvinnliga officerare

Antalet kvinnliga yrkesofficerare var den 31 december 2002 436 vilket är en ökning med 38 jämfört med 2001. Fördelningen var: armén 112, marinen 87, flygvapnet 191 samt oberoende 46.

Under perioden 1996 – 2002 har rekryteringen av kvinnor till officersyrket ökat.

Fördjupad personalredovisning

En detaljerad personalberättelse återfinns som bilaga 3.

Verksamhetssäkerhet och arbetsmiljö

Verksamhetssäkerhet

Med begreppet "Verksamhetssäkerhet" avses Försvarmaktens förmåga att hantera risker för personal, miljö eller materiel vid all verksamhet. Under året har Försvarmakten fortsatt arbetet med att bygga upp ett system för att tydliggöra roller och ansvar för verksamhetssäkerheten och fanga upp avvikelser (olyckor

och tillbud) i verksamheten. Detta innebär att de chefer som utpekats som "verksamhetsutövare med verksamhetssäkerhetsansvar" på central nivå på ett tydligt sätt nu har ansvaret för att verksamheten vid underställda förband genomförs på ett säkert sätt. Ett omfattande arbete har lagts ned på att skapa datorstöd för ett avvikelserapporteringssystem. Stödet (benämnt DIUS) avses i ett första steg hantera de marina förbandens rapportering.

Chefer med uppgift att vara "verksamhetsutövare med fackmässigt stödansvar" har utformat system för sin verksamhet som blivit ett stöd vid de utredningar som genomförs av de centrala verksamhetsutövarna efter inträffade avvikelser (olycka, tillbud).

Regelgivning

Säkerhetsinstruktion för vapen och ammunition m m (Säkl) har under året vidareutvecklats.

Till Försvarsmaktens instruktion för förvaring och transport av ammunition och övriga explosiva varor (IFTEX) har ett utbildningspaket tagits fram.

Försvarsmaktens gemensamma bestämmelser för åtgärder mot brand och explosionsfara, kemisk hälsopåverkan, vattenförorening från brandfarliga varor m m (BVKF). Ett utbildningspaket till BVKF 2000 har till huvuddelen tagits fram och i bruk under 2002.

Vid halvårsskiftet fastställdes föreskriften "Regler för Militär Sjöfart – Bemanning och behörighet (RMS-P)" som är ett regelverk för den militära sjöfarten vad avser krav på respektive besättnings lägsta kompetens/kvalité och kvantitet – den s k Säkerhetsbesättningen. Med RMS-P ges också regler för hur länge en säkerhetsbesättning på mindre fartyg och båtar får tjänstgöra innan den måste beredas tillfälle till vila/sömn.

Arbetet med Regler för militär luftfart-RML fortsätter. Under året har färdigställande av RML V-5 haft prioritet och därefter RML P-6 och RML-M. RML kommer att ges ut i nytryck under 2003. Arbetet med en s k Flight Operation Manual (FOM) har fortsatt och beräknas vara klart 2004.

Tillsyner

Försvarsmaktens säkerhetsinspektion har under 2002 genomfört särskilda tillsyner inom verksamhetsområdet, inklusive systematiskt arbetsmiljöarbete vid tolv förband samt vid den svenska bataljonen i Kosovo.

Marinens fartygsinspektion (MFI) personal granskar och godkänner samtliga Försvarsmaktens befintliga fartyg och båtar avseende fartygssäkerhet under en tvåårscykel.

Tillsyn och auktorisationsarbetet för det militära luftfartssystemet har genomförts i stort enligt plan. SAAB Aerospace, Aerotech Telub och NYGE har erhållit verksamhetsstillstånd enligt RML krav. Försvarsmaktens förband ligger något efter tidsmässigt. Flygvapnets flottiljer beräknas vara klara slutligt år 2004/05, helikopterflottiljen dock något senare.

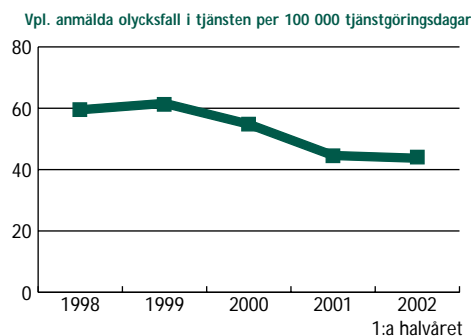
Materielcertifieringen har i huvudsak fokuserats på JAS 39, helikopter 14 och helikopter 15. Tvåsitsversionen av JAS 39B erhöll under våren ett interimistiskt typcertifikat (IMTC) som gjorde det möjligt för flygvapnet att använda JAS 39B vid inskolning av nya förare.

Arbetsskador

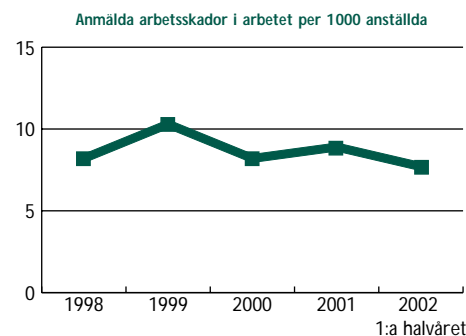
Försvarsmaktens sjukvårdscentrum för fortlö-

pande statistik över inträffade olyckor med personskador. Nedan redovisas perioden 1998 t o m första halvåret 2002 avseende anställda och värnpliktiga. Hela året 2002 blir klart för redovisning under april månad 2003. Den sedan några år nedåtgående skadefrekvensen för värnpliktiga skador fortsätter.

Värnpliktiga

Anställda

Stöd och projekt

Försvarsmaktens bedriver sedan 2001 ett trafiksäkerhetsprojekt "NollNoll". Projektets vision är att ingen värnpliktig, anställd eller annan person skall dödas eller skadas svårt i trafiken.

Försvarsmaktens bedriver ett omfattande arbete för att minska effekterna av hörselskadligt buller i samband med skjutning med olika vapensystem, buller i flygplan, helikoptrar och fordon.

Utbildningsmaterialet "Bättre arbetsmiljö i samverkan" (BAS-FM), i första hand riktat mot Försvarsmaktens anställda, har uppdaterats.

För att stödja och utveckla verksamhets-säkerheten har tre konferenser för utbildnings-säkerhetsofficerare, trafiksäkerhetschefer och arbetsmiljöhandläggare genomförts.

Utbildning av förbands-, fartygs- och tjänstegrenschefer samt skyddsombud på örlogsfartyg har genomförts vid tre tillfällen (MARA kurser).

Myndighetsspecifika resultatmätt

Styckkostnader

Totalkostnad per tjänstgöringsdag värnpliktiga

Definition: 1998 och tidigare: Totalkostnad för verksamheten grundutbildning (exklusive utnycklat stöd)/Antalet tjänstgöringsdagar grundutbildning. Fr o m 1999 ingår också utnycklat stöd. Tjänstgöringsdagar och kostnader redovisas för helären.

1999 redovisades utbildning huvudsakligen relaterad till värnpliktiga på prestationsområde "Grundutbildning", övrig förbandsproduktion redovisades mot prestationsområdet "förbandsutbildning". 2000 slogs dessa två prestationsområden samman. För att möjliggöra jämförelser såväl bakåt som framåt, redovisas två tabeller för 1999.

2002

	Antal tjdgr	Kostnad (tkr)	Kr/tjdag
Arméstridskrafter	2 770 697	3 342 059	1 206
Marinstridskrafter	876 051	2 062 283	2 354
Flygstridskrafter	418 805	2 397 625	5 725
Summa:	4 065 553	7 801 966	1 919

2001

	Antal tjdgr	Kostnad (tkr)	Kr/tjdag
Arméstridskrafter	2 682 723	2 917 236	1 087
Marinstridskrafter	866 573	1 898 909	2 191
Flygstridskrafter	608 074	2 194 013	3 608
Summa:	4 157 370	7 010 158	1 686

2000

	Antal tjdgr	Kostnad (tkr)	Kr/tjdag
Arméstridskrafter	2 967 129	3 590 414	1 210
Marinstridskrafter	1 019 324	2 378 693	2 334
Flygstridskrafter	681 306	3 391 759	4 978
Summa:	4 667 759	9 360 866	2 005

1999 (prestationsområde grundutbildning och förbandsutbildning)

	Antal tjdgr	Kostnad (tkr)	Kr/tjdag
Arméstridskrafter	3 101 112	4 033 235	1 301
Marinstridskrafter	1 250 688	2 486 893*)	1 988
Flygstridskrafter	772 634	3 512 962	4 547
Summa:	5 124 434	10 033 090	1 958

*) Kostnaden har här ökats med 15,9 mkr, som felaktigt redovisats mot fortsättningsutbildning.

1999 (prestationsområde grundutbildning)

	Antal tjdgr	Kostnad (tkr)	Kr/tjdag
Arméstridskrafter	3 101 112	3 778 084	1 218
Marinstridskrafter	1 250 688	1 817 174*)	1 453
Flygstridskrafter	772 634	348 878	452
Summa:	5 124 434	5 944 136	1 160

*) Kostnaden har här ökats med 15,9 mkr, som felaktigt redovisats mot fortsättningsutbildning. Dessutom har kostnaderna ökats med 626 235 tkr från prestationen "förbandsutbildning" för att få jämförbarhet med tidigare år.

Analys: Ökningen 2002 i kolumnen kr/tjdag beror i arméstridskrafterna och marinstridskrafterna bland annat på ökade värnpliktsersättningar. I flygstridskrafterna beror ökningen bland annat på ökade värnpliktsersättningar samt på ett ökat antal flygtimmar med ca. 3 000 och ett nytt utbildningssystem.

Kostnad per gångtid (tim) och fartygstyp

Definition: Kostnader för drivmedel och underhåll/Antal gångtimmar

Fartygstyp	Antal gångtimmar år 2002	Kostnad år 2002 (tkr)	2002	Kostnad per tim (tkr)			
				2001	2000	1999	1998
Korvett	2 933	26 118	8 905	8 182	2 321	4 570	8 859
Robotbåt	1 711	16 034	9 371	8 888	5 456	7 496	5 591
Patrullbåt	3 247	12 248	3 772	5 726	2 789	3 052	3 410
Ubåt	4 103	59 005	14 38 ¹⁾	11 400	455	5 200	3 360
Minjaktfartyg (Ldo)	3 150	15 750	5 000	8699	1 054	2 200	2 090
Minjaktfartyg (Sty)	2 325	6 510	2 800	— ²⁾			
Minfartyg (Ckr)	54 ³⁾	— ⁴⁾	— ⁴⁾	5 532	4 731	8 700	9 645
Stödfartyg (Trossö)	557	8 792	15 784				
Stödfartyg (Visborg)	940	18 482	19 662				

Anmärkning: Utökning av tabellen efter diskussion med RRV våren 2001.

- 1) Gångtidsuttaget är lägre p g a Hgd grundstötning.
- 2) Inga uppgifter finns för 2001, ny fartygstyp.
- 3) Provturer i FMV regi. Belastar inte anslaget 6.1.
- 4) Genomfört modifiering under 2001.
- 5) Uppgifter inte bokförda.

Analys: Gångtiden är ett snittvärde för resp fartygstyp vilket innebär att gångtidsuttaget kan variera mellan individerna inom resp fartygstyp. Underhållsbehov och – kostnader varierar mellan åren varför även kostnad per gångtimma förändras. Analys av möjligheten att redovisa ett nytt nyckeltal som tydligare visar nyttjandegraden relativt kostnaderna för fartygsförbanden bör genomföras.

Kostnad per flygtimme och flygplantyp

Definition: Kostnader för drivmedel och underhåll/Antal flygtimmar.

Flygplantyp	Antal tim 2002	Kostnad 2002 (tkr)	2002	2001	Kostnad per tim (tkr)			1997
					2000	1999	1998	
J 35 J				—	—	—	9 583	11 800
JA 37	5 371	116 141	21 624	33 201	26 054	18 870	30 444	31 500
AJS 37 (inkl SK)	2 075	43 746	21 082	28 742	7 864	9 052	15 337	20 800
JAS 39 Gripen	7 090	242 296	33 878	32 508	34 827	20 154	37 681	
TP 84	3 658	131 496	35 948	38 219	29 602	19 484	21 424	16 700
Hkp 4	2 177	59 226	27 205	20 082	19 132	23 030	18 390	14 800
Hkp 6	3 531	17 636	4 995	4 540	4 566	3 610	4 661	4 100
Hkp 9	4 495	24 852	5 529	6 469	4 639	3 810	3 683	
Hkp 10	2 947	62 400	21 174	14 536	18 587	13 410	13 100	
Hkp 11	2 348	17 439	7 427	7 774	Ingen uppgift	Ingen uppgift		
SH 89	412	2 914	7 073	9 136	4 468	6 800	5 640	5 600
Tp 54				—	—	—	—	4 400

Not 1: I kostnaden för fpl37 och 39 ingår inte modifieringskostnader beställda av TeK/fbd.

Not 2: Drivmedelskostnader kan idag inte följas upp per flygplantyp utom för helikopter. Redovisningen ovan utgår från normal förbrukning samt ett kalkylpris på 2,25 kr/liter vilket var gällande kalkylpris under en stor del av året 2002.

Not 3: Osäkerhet råder avseende hur drivmedelskostnader hanterats före år 2001 i tabellen ovan.

Försvarets bildbyrå © Erik Thulin

Analys: Sett över en längre tidsperiod har kostnaden per timme för JA 37 och AJS 37 drastiskt sjunkit som ett resultat av demontering och tillvaratagande av reservdelar och utbytesenheter som nyttjas till kvarvarande flygplan.

I kostnaden för JAS 39 Gripen låg 1998 modifieringskostnader med, så är inte fallet 1999 och framåt varför timkostnaden är lägre. Flygplan 39 är nu på väg in i en driftsfas där totala materielunderhållskostnaden förväntas öka framgent.

Flygplan Tp 84 dras alltjämt med höga underhållskostnader p g a att systemet är åldersstiget.

Helikopter 4 har haft en del större utfall vad avser avhjälpande underhåll (AU). Det beror till del på att systemet är gammalt och således kan höga underhållsutfall ske utan förvarning. Vissa problem har också förelegat för helikopter 10 under året.

Månadskostnad per anställd i utlandstjänst

Definition: I månadskostnaden ingår samtliga kostnader, d v s lön, lönetillägg, utbildnings- drifts- och "övningsberoende" kostnader per månadsarbetskraft för förbanden.

År	IFOR/SFOR ¹⁾	UNPREDEP	UNIFIL	KFOR ²⁾	Snittkostnad
2002	81 804	—	—	69 388	69 795
2001	84 951	—	473 759	69 880	70 417
2000	68 425	—	69 515	69 855	69 794
1999	73 558	117 490		71 550	75 327
1998	68 600	46 660			65 681
1997	60 605	39 184			50 032
1995/96	70 082	38 024			49 374
1994/95	48 396	36 600			47 518

1) Avser enbart SFOR fr o m år 2000

2) Grundat på ett utfall på KFOR 907 562 mkr (inkluderar inte övriga KFO kostnader såsom skadeersättningar och avvecklingskostnader för IA 01).

År	ISAF 01	ISAF 02	ISAF 03	ISAF 04	Snittkostnad
2002	220 472	153 693	143 500	67 208	155 580

Analys:

ISAF

Vad avser ISAF 01 är inte underlaget i tabellen rättvisande (grundar sig på underlag i stödsystemen), 13 mkr avseende personalkostnader för SSG har inte belastat anslag 6.1.2. Totalt bedöms därmed månadskostnaden/person för ISAF 01 vara 340 824 kr. Det stora kostnadsutfallet för ISAF 01 beror främst på förbandets innehåll (specialförband), infrastrukturella uppbyggnad i Afganistan, inköp av materiel samt de frekventa och dyra flygtransporterna. Från och med ISAF 02 genomfördes flygtransporterna i huvudsak varannan vecka. Dessa samordnas med Norge och Finland vilket påverkade utgifterna positivt. ISAF 03 övergick till CIMIC-verksamhet. Utbildningen blev därmed billigare. Insatsen genomfördes med ökad rutin. Den infrastrukturella uppbyggnaden vidmakthölls istället för utvecklades. Den låga månadskostnaden på ISAF 04 beror på att personal endast genomfört utbildning under året. ISAF 04 roterade till Afghanistan omedelbart före årsskiftet 2002/2003.

SFOR

Insatsen blev billigare under 2002 i jämförelse med 2001 främst beroende på att:

- lönekostnaderna minskade. Förbandet har haft vakanser motsvarande 1,5 årsarbetskrafter
- underhållskostnaderna minskade. 2001 innehöll kostnader för omstrukturering av förbandet. Dessa kostnader har inte förevarit under 2002
- utbildningssystemet ändrats. Utbildningen genomfördes i huvudsak i missionsområdet med det avgående förbandets personal som instruktörer.

I jämförelse med KFOR så är månadskostnaderna högre, vilket främst berodde på att SFOR-förbandet innehåller officerare till sin huvuddel samt att rotationer genomförs med reguljärflyg.

KFOR

Missionen blev något billigare under 2002 främst beroende på att lönekostnaderna minskade. Vakanser har inte ersatts inte i den utsträckning som planerats och utbildningskostnaderna minskade. Förbandets beväpningsalternativ förändrades varför bland annat pansarbandvagnsutbildning och skjutning reducerades.

Kostnadsproduktivitet

Antal grundutbildningsdagar per tkr

2002

	Antal	Kostnad	Antal/tkr
Arméstridskrafter ¹⁾	2 770 697	3 342 059	0,83
Marinstridskrafter	876 051	2 062 283	0,42
Flygstridskrafter	418 805	2 397 625	0,17
Summa	4 065 553	7 801 966	0,52

2001

	Antal	Kostnad	Antal/tkr
Arméstridskrafter ¹⁾	2 682 723	2 917 236	0,92
Marinstridskrafter	866 573	1 898 909	0,46
Flygstridskrafter	608 074	2 194 013	0,28
Summa	4 157 370	7 010 158	0,59

2000

	Antal	Kostnad	Antal/tkr
Arméstridskrafter ¹⁾	2 967 129	3 590 414	0,83
Marinstridskrafter	1 019 324	2 378 693	0,43
Flygstridskrafter	681 306	3 391 759	0,20
Summa	4 667 759	9 360 866	0,50

1999 ny

	Antal	Kostnad	Antal/tkr
Arméstridskrafter ¹⁾	3 101 112	4 033 235	0,77
Marinstridskrafter	1 250 688	2 486 893	0,50
Flygstridskrafter	772 634	3 512 962	0,22
Summa	5 124 434	10 033 090	0,51

1999

	Antal	Kostnad	Antal/tkr
Arméstridskrafter ¹⁾	3 101 112	3 778 084	0,82
Marinstridskrafter	1 250 688	1 817 174	0,68
Flygstridskrafter	772 634	348 878	2,21
Summa	5 124 434	5 944 136	0,86

1) inkl värnpliktiga utbildade till operativa lednings- och underhållsförband.

Antal flygtimmar per 10 tkr

Flygplantyp	Antal tim 2002	Kostnad(tkr) 2002	Antal/10 tkr						
			2002	2001	2000	1999	1998	1997	1995/96
J 35 J				—	—	—	1,04	0,85	0,52
JA 37	5 371	11 6141	0,46	0,30	0,38	0,53	0,33	0,32	0,27
AJS 37 (inkl SK)	2 075	43 746	0,47	0,35	1,27	1,10	0,65	0,48	0,37
JAS 39 Gripen	7 090	242 296	0,30	0,31	0,29	0,50	0,27		
TP 84	3 658	131 496	0,28	0,26	0,34	0,51	0,46	0,60	0,62
Hkp 4	2 177	59 226	0,37	0,50	0,52	0,43	0,54	0,68	0,63
Hkp 6	3 531	17 636	2,00	2,20	2,19	2,77	2,14	2,44	2,63
Hkp 9	4 495	24 852	1,81	1,55	2,16	2,62	1,80		
Hkp 10	2 947	62 400	0,47	0,69	0,54	0,75	0,76		
Hkp 11	2 348	17 439	1,35	1,29					
SH 89	412	2 914	1,41	1,09	2,24	1,47	1,77	1,79	1,64
TP 54				—	—	—	—	2,27	2,13

Antal gångtimmar per 10 tkr

Fartygstyp	Antal/10 tkr						
	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1995/96
Korvett	1,12	1,22	4,31	2,19	1,13	1,82	1,72
Robotbåt	1,07	1,13	1,83	1,33	1,79	1,80	1,62
Patrullbåt	2,65	1,75	3,58	3,28	2,93	3,05	3,38
Ubåt	0,70	0,88	21,97	1,92	2,97	2,98	3,04
Minjaktfartyg (Ild)	2,00	2,44	9,48	4,55	4,78	6,18	8,33
Minjaktfartyg (Sty)	3,57						
Minfartyg (Ckr)	— ¹⁾	1,81	2,11	1,15	1,04	1,97	1,59
Stödfartyg (Trossö)	0,63						
Stödfartyg (Visborg)	0,51						

1) Provturer i FMV regi. Belastar inte anslaget 6:1.

Antal månader i utlandstjänst per snittmånadslön yrkesofficer

År	IFOR/SFOR ¹⁾	UNPREDEP	UNIFIL	KFOR	Snitt	Snitt ISAF
2002	0,49			0,58	0,58	0,26
2001	0,47	—	0,08	0,57	0,57	
2000	0,53	—	0,52	0,52	0,52	
1999	0,45	0,28		0,46	0,44	
1998	0,43	0,64			0,45	
1997	0,43	0,67			0,52	
1995/96	0,37	0,67			0,53	
1994/95	0,54	0,71			0,55	

1) Avser enbart SFOR fr o m år 2000

Beräkning gjord mot en snittmånadslön yoff på 40,2 kkr jämfört med snittet 40,1 kkr för 2001 och 36,3 kkr för 2000. (Ett lågt löneutfall 2002 beror på sena RALS-utbetalningar).

Kostnad per utbildningstimme hemvärnsutbildning

Definition: T o m 1998: Totalkostnad för verksamhet 14 program 3/Antalet tjänstgöringstimmar.
Fr o m 1999: Totalkostnaden för prestationsområdet hemvärnsutbildning/Antalet tjänstgöringstimmar.

År	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1995/96
Kostnad	357	357	303	408	204	188	208

Analys: Införandet av och övandet av insatsplutoner med högre utbildningsambition är troligtvis orsaken till att antalet tjänstgöringstimmar ökat med ca 100 000 st och tjänstgöringsdagar med ca 15 193 st jämfört med tidigare år. Att kostnaderna för timmar och dagar i stort är oförändrade beror troligtvis på att effektiviseringen av övningar då formell förbandsutbildning allt oftare genomförs i större förband som exempelvis i bataljonsram.

Försvarets bildbyrå © Peter Liander

Resultatmått för viss stödverksamhet

Försvarsmaktens stöd och underhållsverksamhet har från 02-01-01 organiserats i en gemensam organisation, FMLOG. I nyckeltalen nedan har historiken från underhållsregementsorganisationen bibehållits, även om jämförelser med hänsyn till omorganisationen kan vara svårtolkade.

Mått för verkstadsdrift vid FMLOG (jmf verkstadsdrift Uhreg M, N och S 1999-2001)

Direkt tid (tusen timmar)	Uhreg M, S, N		FMLOG	
	Utfall	Budg	Utfall	Budg
2002	—	—	1 711	—
2001	1 138	1 215	—	—
2000	1 236	1 265	—	—
1999	1 295	1 413	—	—

Anm Resultatmättet är beräknat för fackområde Verkstad/Teknik som avser teknikområde Mark, Sjö (utom Marinverkstad Muskö), Luft och IT/Tele.
I FMLOG ingår totalt 450 – 500 tusen timmar vid flygverkstäder och lokalt IT-stöd som inte ingick i Uhreg.

Direkt tid/närvarotid	Uhreg M, S, N		FMLOG	
	Utfall	Budg	Utfall	Budg
2002	—	—	0,61	—
2001	0,60	0,61	—	—
2000	0,61	0,60	—	—
1999	0,59	0,62	—	—

Anm Debiteringsgraden har hållits i princip oförändrad

Mått för förrädsdrift vid FMLOG (jmf förrädsdrift Uhreg M, N och S 1999-2001)

Direkt tid (tusen timmar)	Uhreg M, S, N		FMLOG	
	Utfall	Budg	Utfall	Budg
2002	—	—	1 921	—
2001	2 189	2 274	—	—
2000	2 191	2 222	—	—
1999	2 066	2 184	—	—

Anm Resultatmättet är beräknat för fackområde Förråd.

Direkt tid/närvarotid	Uhreg M, S, N		FMLOG	
	Utfall	Budg	Utfall	Budg
2002	—	—	0,78	—
2001	0,71	0,68	—	—
2000	0,71	0,67	—	—
1999	0,70	0,69	—	—

Anm OBS! Ledning på respektive Försörjningsenhet ingår ej eftersom där ingår ledning för både Fackområde förråd och transport.

Grundutbildning

2002

	Antal in- ryckta	Antal ut- ryckta	Antal krigs- placeringsbara	Avgångs- procent
Arméstridskrafter	10 395	9 797	9 651	15,4
Marinstridskrafter	2 493	2 410	2 397	11,6
Flygstridskrafter	1 658	1 276	1 223	11,6
Totalt	14 546	13 483	13 271	14,2

Analys: Avgångsstatistik för värnpliktiga som avbrutit sin grundutbildning 2002 visar en ökning i förhållande till 2001. Nivån är emellertid lägre än det genomsnittliga värdet för perioden 1998–2000. Försvarsmakten följer noga, bland annat med anledning av denna statistik, det pågående arbete som Pliktverket genomför i avsikt att analysera de bakomliggande orsakerna till avgångarna.

2001

	Antal in- ryckta	Antal ut- ryckta	Antal krigs- placeringsbara	Avgångs- procent
Arméstridskrafter	9 566	8 551	8 162	12,4
Marinstridskrafter	2 604	2 328	2 038	10,4
Flygstridskrafter	1 689	1 731	1 723	10,8
Totalt	13 859	12 610	11 923	12,2

2000

	Antal in- ryckta	Antal ut- ryckta	Antal krigs- placeringsbara	Avgångs- procent
Arméstridskrafter	11 217	9 902	9 534	15,7
Marinstridskrafter	3 444	2 862	2 461	16,5
Flygstridskrafter	2 317	2 044	1 994	14,2
Totalt	16 978	14 808	13 989	15,7

1999

	Antal in- ryckta	Antal ut- ryckta	Antal krigs- placeringsbara	Avgångs- procent
Arméstridskrafter	12 201	10 252	10 078	12,5
Marinstridskrafter	3 969	3 496	2 913	15,4
Flygstridskrafter	2 539	2 255	2 204	13,7
Totalt	18 711	16 005	15 197	13,3

Jämförelser med 1998

	Antal in-ryckta	Antal ut-ryckta	Antal krigs-placeringsbara	Avgångs-procent
Arméstridskrafter	17 899	14 685	14 378	16,0
Marinstridskrafter	3 973	3 146	3 015	9,0
Flygstridskrafter	3 433	2 865	2 844	16,0
Totalt	25 305	20 885	20 426	15,0

Jämförelser med 1997

	Antal in-ryckta	Antal ut-ryckta	Antal krigs-placeringsbara	Avgångs-procent
Arméstridskrafter	24 367	20 914	20 552	12,0
Marinstridskrafter	4 074	3 504	3 344	17,6
Flygstridskrafter	3 669	3 147	3 127	13,0
Totalt	32 150	27 565	27 023	14,3

Jämförelser med 1995/96

	Antal in-ryckta	Antal ut-ryckta	Antal krigs-placeringsbara	Avgångs-procent
Arméstridskrafter	24 785	21 657	20 252	13,0
Marinstridskrafter	4 737	5 512	4 737	13,0
Flygstridskrafter	7 381	5 423	4 115	14,0
Totalt	36 903	32 592	29 104	11,7

Jämförelser med 1994/95

	Antal in-ryckta	Antal ut-ryckta	Antal krigs-placeringsbara	Avgångs-procent
Arméstridskrafter	25 430	22 068	18 935	13,2
Marinstridskrafter	4 779	4 210	3 100	11,9
Flygstridskrafter	4 739	4 180	2 774	11,8
Totalt	34 948	30 458	24 809	12,9

Nivåhöjande personalutbildning

Program	Tot. antal elever 2002 ¹⁾	Tot. antal elever 2001 ¹⁾	Tot. antal elever 2000	Tot. antal elever 1999	Tot. antal elever 1998	Tot. antal elever 1997	Tot. antal elever 1995/96
Arméprogram	493	564	800	906	1 021	1 261	1 256
Marinprogram	247	264	347	376	558	540	704
Flygvapenprogram	275	256	280	258	331	420	433
Totalt	1 015	1 084	1 427	1 540	1 910	2 221	2 393

1) Antal examinerade, ej fackprogram.

Hemvärnsutbildning

	Antal tjejdagar 2002	Antal tjejdagar 2001	Antal tjejdagar 2000	Antal tjejdagar 1999	Antal tjejdagar 1998	Antal tjejdagar 1997
Totalt	199 027	183 834	217 655	163 992	196 387	186 000

Körmil stridsfordon

Stridsfordonstyp	2002		2001	
	Budget	Utfall	Budget	Utfall
Strv 121-122	5 005	3 473	6 154	5 601
Strf 90	18 072	12 760	15 423	13 885
Pbv 302	6 816	6 440	12 624	10 267
Pbv 401	44 963	29 000	7 861	5 731
Pbv 501	0	10	700	375

Gångtimmar per fartygstyp

Fartygstyp	2002	Antal timmar per år		
		2001	2000	1999
Korvett	2 933	1 800	3 545	3 820
Robotbåt	1 711	1 693	1 765	1 769
Patrullbåt	3 247	3 266	6 581	5 735
Ubåt	4 103	5 790	9 000	5 798
Minjaktfartyg (Ido)	3 150	3 000	4 158	3 650
Minjaktfartyg (Sty)	2 325	— ³⁾		
Minfartyg (Ckr)	54 1	2 340	1 780	1 502
Stödfartyg (Trossö)	557	— ²⁾	— ²⁾	— ²⁾
Stödfartyg (Visborg)	940	— ²⁾	— ²⁾	— ²⁾
Summa	19 020	17 889	26 829	22 274

Anmärkning: Utökning av tabellen efter diskussion med RRV våren 2001.

1) Provturer i FMV regi.

2) Uppgifter ej bokförda.

3) Inga uppgifter finns för 2001, ny fartygstyp.

Flygtimmar per år och flygplan- och helikoptertyp

Flygplanstyp	Antal timmar per år					
	2002	2001	2000	1999	1998	1997
J 35 J		0	0	0	1 345	2 417
JA 37	5 371	4 795	9 067	11 779	11 474	13 681
AJS 37 (inkl SK)	2 075	1 572	1 541	2 704	4 475	8 103
JAS 39 Gripen	7 090	5 241	3 362	3 578	1 658	0
TP 84	3 658	3 308	3 605	3 791	3 929	4 024
Hkp 4	2 177	1 856	2 273	2 754	2 624	2 875
Hkp 6	3 531	4 291	5 492	5 182	5 034	1 380
Hkp 9	4 495	2 388	3 657	5 096	3 206	0
Hkp 10	2 947	3 381	3 470	3 962	3 505	0
Hkp 11	2 348	1 746	—	—		
SH 89	412	513	526	462	217	333
Tp 54		0	0	0	0	424
Summa	33 506	29 091	32 993	40 308	37 467	33 237

Försvarets bildbyrå © Andreas Karlsson

Ekonomisk översikt

Sammanställning över väsentliga uppgifter (tkr)

Väsentliga uppgifter	2002	2001	2000	1999	1998	Not
Beviljad låneram	1 700 000	1 460 000	1 188 300	1 150 000	1 100 000	
Utnyttjad låneram vid årets slut	1 221 219	1 294 289	1 008 920	994 613	967 994	1)
Beviljade kontokrediter hos RGK	3 000 000	3 347 200	4 011 190	3 920 000	3 670 740	
Maximalt utnyttjade kontokrediter	0	1 562 452	256 603	250 179	1 583 230	
Räntekostnader på räntekonto	0	9 271	164	41	1 065	
Ränteintäkter på räntekonto	173 061	55 073	103 542	84 380	224 923	
Avgiftsintäkter, beräknat belopp i RB	733 000	338 000	0	107 796	182 881	
Avgiftsintäkter som mynd disponerar	1 243 026	1 369 400	1 171 895	1 515 813	2 069 727	2)
Anslagsavräkning anslaget 6:1	20 015 736	18 530 553	20 120 532	18 398 033	38 092 821	3)
Anslagsavräkning anslaget 6:2	20 535 296	21 347 465	21 019 835	21 048 023	0	3)
Beviljad anslagskredit	1 512 000	1 093 832	1 267 715	1 595 163	792 026	4)
Utnyttjad anslagskredit	0	0	705 827	889 195	364 895	
Summa utgående reservationer	0	0	5 000	22 702	10 382	
Summa utgående anslagssparande	3 389 634	2 300 797	1 171 253	744 289	209 342	5)
Summa tilldelade bemyndiganden	79 400 000	77 572 525	76 521 452	90 051 400	89 063 200	6)
Totalt gjorda åtaganden	68 163 300	70 474 979	73 617 300	73 825 100	80 186 056	
Antalet årsarbetskrafter	19 807	20 050	21 648	21 986	23 177	
Medelantalet anställda	22 487	21 101	23 461	23 450	24 550	
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 611	1 575	1 529	1 346	1 780	
Driftkostnad	31 901 357	31 577 762	33 091 495	29 585 011	41 247 138	
Årets kapitalförändring	-7 147 579	-5 781 457	-5 365 273	-4 753 954	-3 627 751	
Balanserad kapitalförändring	-4 118 304	-3 924 055	-2 725 379	-1 768 852	1 207 312	

Noter (2002)

- 1) I utnyttjad låneram vid årets slut ingår finansiell leasing med 1 505 tkr 2002, 4 576 tkr 2001 samt 8 899 tkr 2000.
- 2) I avgiftsintäkter som myndigheten disponerar ingår intäkter av avgifter enligt 4§ avgiftsförordningen med 407 672 tkr, medan beräknat belopp i RB är exklusive 4§-intäkter.
- 3) I anslaget 6:1 ingår fr o m 2002 det som tidigare var anslag 6:2 Fredsfrämjande truppinsatser och detta innebär att det tidigare anslaget 6:3 har fått beteckningen 6:2.
- 4) Anslagskrediten för anslaget 6:1 ap. 1 uppgår till 574 000 tkr, för anslaget 6:1 ap. 2 till 300 000 tkr och för anslaget 6:2 till 638 000 tkr.
- 5) Utgående anslagssparande avser anslagen 6:1, 6:2, 5:6.1 och 5:6.5
- 6) Summan av tilldelade bemyndiganden avser beställningsbemyndiganden för materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling. Totalt gjorda åtaganden jämföras i Försvarsmakten med utnyttjat bemyndigande, d v s volymen av ännu ej betalade beställningsbelopp inom ovan angivna områden.

Enligt regleringsbrevet för år 2002 får Försvarsmakten utöver vad som anges i 4 § avgiftsförordningen även disponera inkomster från:

- a) Inkomster från hyror avseende elev- och befälshotell
- b) Inkomster från försäljning av övertalig materiel
- c) Inkomster från extern verkstadsverksamhet
- d) Inkomster från försäljning av reservmateriel
- e) Inkomster från försäljning av drivmedel
- f) Inkomster från extern transportverksamhet
- g) Inkomster från personalbutiksverksamhet
- h) Inkomster från marketenteri
- i) Inkomster från övrig förplägnadsverksamhet
- j) Inkomster av mindre ekonomisk omfattning
- k) Inkomster avseende flygmedicinska uppgifter för civil luftfart
- l) Inkomster med anledning av verksamhet enligt förordningen (1986:1111) om militär medverkan i civil verksamhet”

Avgiftsintäkter utöver 4 § avgiftsförordningen som redovisas mot anslag

(tkr)

	2002	2001	2000
Verkstadsverksamhet	362 507	360 251	32 841
Reservmateriel	105 355	97 884	106 633
Övertalig materiel	71 456	71 214	26 311
Transportverksamhet	65 048	77 257	14 350
Övriga avgiftsintäkter	153 975	64 279	67 338
Summa	758 341	670 884	247 473

Övriga intäkter som inte avräknats anslag redovisas i hemlig bilaga 7.

FÖRSVARSMAKTEN

Finansiella dokument

resultaträkning, balansräkning, noter och
kommentarer, anslagsredovisning och finansieringsanalys

Resultaträkning

Belopp i tkr	0201–0212	0101–0112	Not
VERKSAMHETENS INTÄKTER			
• Intäkter av anslag	28 399 408	27 491 573	1
• Intäkter av avgifter och ersättningar	1 243 026	1 369 400	2
• Intäkter av bidrag	42 294	67 030	3
• Finansiella intäkter	173 619	56 836	4
Verksamhetens intäkter	29 858 347	28 984 839	
Verksamhetens kostnader			
– Lön och sociala avgifter	11 584 989	11 124 727	5
– Resekostnader	433 069	438 902	
– Övriga personalkostnader	532 028	452 970	
• Summa personalkostnader	12 550 086	12 016 599	
• Lokalkostnader	2 195 239	2 312 847	
– Värnplikts- och HV-kostnader	1 072 311	975 612	
– Materiel- och varukostnader	4 669 884	5 709 605	6
– Tjänster m m	11 413 837	10 563 098	
• Summa övriga driftkostnader	17 156 032	17 248 315	
• Finansiella kostnader	81 241	65 109	7
• Avskrivningar, nedskrivningar	5 023 328	3 123 425	8
Verksamhetens kostnader	37 005 926	34 766 296	
Verksamhetsutfall	–7 147 579	–5 781 457	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m m samt andra int. som inte disponeras av myndigheten	0	5 500	
Medel som tillförts statsbudgeten från uppbördsverksamhet	0	5 500	
Transfereringar			
Medel som erh från statsbudgeten för finansiering av bidrag	72 045	71 448	
Lämnade bidrag	72 045	71 448	9
Årets kapitalförändring	–7 147 579	–5 781 457	10

Balansräkning

Tillgångar (tkr)	Utg balans 02-12-31	Utg balans 01-12-31	Förändring 0201-0212	Not
Immatriella anläggningstillgångar	279	0	279	11
Summa Immatriella anläggningstillgångar	279	0	279	
Materiella anläggningstillgångar				
Förbättring annans fastighet	62 723	14 213	48 510	12
Maskiner, invent, install m m	1 255 022	1 258 887	-3 865	12
Pågående nyanläggningar	28 014	3 794	24 220	12
Beredskapstillgångar	87 808 320	82 354 479	5 453 841	13
varav beredskapsinventarier	72 506 659	65 933 065	6 573 594	13
varav beredsk. -varor i lager	15 301 661	16 421 414	-1 119 753	13
Summa Materiella anläggningstillgångar	89 154 078	83 631 373	5 522 705	
Varulager m m				
Varulager och förråd	174 366	180 862	-6 496	14
Pågående arbeten	55 562	39 923	15 639	
Förskott till leverantörer	78 198	63 078	15 120	15
Summa Varulager m m	308 126	283 863	24 263	
Fordringar				
Kundfordringar	67 542	92 358	-24 816	
Fordringar hos andra myndigheter	521 607	432 074	89 533	
Övriga fordringar	12 954	6 319	6 635	
Summa Fordringar	602 103	530 752	71 351	
Periodavgränsningsposter				
Förutbetalda kostnader	1 331	10 719	-9 388	
Upplupna bidragsintäkter	2 266	3 153	-887	16
Övriga upplupna intäkter	2 706	977	1 729	
Summa Periodavgränsningsposter	6 303	14 849	-8 546	
Avräkning med statsverket				
Avräkning med statsverket	-2 333 221	-1 319 265	-1 013 956	17
Summa Avräkning med statsverket	-2 333 221	-1 319 265	-1 013 956	
Kassa och bank				
Räntekonto i Riksgäldskontoret	8 904 458	9 027 892	-123 434	18
Kassa, postgiro och bank	12 983	7 708	5 275	
Summa Kassa och bank	8 917 440	9 035 600	-118 160	
Summa tillgångar	96 655 107	92 177 171	4 477 936	

Tillgångar (tkr)	Utg balans 02-12-31	Utg balans 01-12-31	Förändring 0201-0212	Not
Myndighetskapital				
Statskapital	94 550 979	87 941 687	6 609 292	19
Balanserad kapitalförändring	-4 118 304	-3 924 055	-194 249	20
Kapitalförändring resultaträkning	-7 147 578	-5 781 457	-1 366 121	
Summa Myndighetskapital	83 285 097	78 236 175	5 048 922	
Avsättningar				
Avsättning pension och liknande förpliktelser	3 402 654	2 992 452	410 202	21
Summa Avsättningar	3 402 654	2 992 452	410 202	
Skulder m m				
Lån i Riksgäldskontoret	1 219 714	1 294 289	-74 575	22
Skulder till andra myndigheter	6 169 694	7 228 028	-1 058 334	
Leverantörsskulder	862 335	625 708	236 627	
Övriga skulder	350 851	414 826	-63 975	
Förskott från uppdragsgivare och kunder	252	487	-235	
Summa Skulder m m	8 602 846	9 563 338	-960 492	
Periodavgränsningsposter				
Upplupna kostnader	1 360 834	1 379 651	-18 817	
Oförbrukade bidrag	3 173	4 252	-1 079	23
Övriga förutbetalda intäkter	503	1 303	-800	
Summa Periodavgränsningsposter	1 364 510	1 385 205	-20 695	
Summa Kapital och Skulder	96 655 107	92 177 171	4 477 936	

Allmänna kommentarer

Försvarsmaktens bokslut verifieras av 68 delbokslut och däri underliggande redovisning. Interna transaktioner mellan de olika redovisningsenheterna har helt eliminerats. Belopp anges i tusen kronor (tkr).

Undantag från EA-regler

1. Försvarsmakten behöver inte finansiera investeringar i anläggningstillgångar som används eller har använts i verksamheten i samband med internationella uppdrag med lån i Riksgäldskontoret enligt kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188). Sådana investeringar får istället finansieras från anslaget 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m m, anslagspost 2 Fredsfrämjande truppinsatser.
2. Försvarsmakten undantas från 16 § anslagsförordningen (1996:1189) enligt nedan.
 - a. Försvarsmakten får vad avser försörjning med ammunition, reservdelar och drivmedel i förbandsverksamheten anskaffa dessa under anslaget 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling. Efter hand som förbrukning av förnödenheterna sker i förbandsverksamheten skall kostnaden för detta föras från anslaget 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m m som intäkt till anslaget 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling.
 - b. Försvarsmakten får vad avser tjänster som genomförs inom förbandsverksamheten, internationella insatser respektive materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling, och där slutprodukten finns planerad och beslutad inom någon annan av dessa verksamhetsgrenar, föra kostnaden för tjänsten till det anslag där slutprodukten finns planerad och beslutad, samt föra intäkten till det anslag som bekostar den verksamhetsgren inom vilken tjänsten utförts.
 - c. Försvarsmakten får utnyttja förnödenheter som anskaffats under anslaget 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m m, anslagspost 1 och 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling för den fredsfrämjande verksamheten med trupp utomlands.
 - d. Försvarsmakten får anskaffa förnödenheter för den fredsfrämjande verksamheten med trupp utomlands under anslaget 6:1 Förbandsverksamhet, beredskap och fredsfrämjande truppinsatser m m, anslagspost 1 respektive anslaget 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling.
 - e. När Försvarsmakten förbrukar förnödenheter i den fredsfrämjande verksamheten skall kostnaden för detta föras från anslaget 6:1, anslagspost 2 Fredsfrämjande truppinsatser till anslaget 6:1, anslagspost 1 Förbandsverksamhet och beredskap m m och till anslaget 6:2 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling.
3. Försvarsmakten medges, vad avser värderingsprinciper för lagerredovisning av beredskapsvaror, undantag från 5 kap. 3, 8 och 10 §§ förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, under förutsättning att myndigheten, enligt fastställd plan, inför LIFT Central eller motsvarande ersättningsystem för nuvarande lagersystem (TOR).

Noter till resultaträkningen

Resultaträkningen visar samtliga intäkter och kostnader för den verksamhet som bedrivs av Försvarsmakten oavsett finansiering.

1. Intäkter av anslag

Posten består av de utgifter och inkomster som avräknats mot alla anslag i Försvarsmaktens redovisning, exklusive utgifter för anskaffning av beredskapsinventarier vars anskaffning redovisas mot statskapital och exklusive utgifter för lämnade bidrag.

2. Intäkter av avgifter och ersättningar

	2002	2001
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1 243 026	1 369 400
Varav avgifter som tagits ut med stöd av 4 § avgiftsförordningen (1992:191)	407 672	626 359
Varav övriga ersättningar	77 012	-5 552

Intäkterna har erhållits från	2002	2001
Försvarets materielverk ¹⁾	574 025	519 938
Fortifikationsverket	72 347	100 796
Luftfartsverket	59 016	71 823
Regeringskansliet	18 645	14 997
Polisväsendet	12 025	12 097
SMHI	10 693	12 841
Försvarshögskolan	10 370	22 873
Övriga statliga myndigheter	45 530	76 725
(Summa från statliga myndigheter)	(802 650)	(832 090)
Övriga kunder	440 375	537 310
Summa:	1 243 026	1 369 400

1) Enligt uppgift från FMV avser 473 796 (355 040) intäkter där Försvarsmakten både varit underleverantör till FMV och beställare hos FMV.

3. Intäkter av bidrag

	2002	2001
Lönebidrag från LAN/AMS	16 402	18 078
Utrikesdepartementet	11 923	25 382
SIDA	6 415	16 749
Statens energimynd	1 575	0
Kammarkollegiet	35	0
Lst Norrbotten	232	0
RFV	13	0
Karlskrona kultur- och förvaltningsavd	1 245	0
Utvecklingsrådet	350	3 095
Svenska Kyrkan	803	1 631
Wallenbergs stiftelse	250	0
Övriga bidrag	1 130	2 490
Summa	40 373	68 206
Periodiseringsposter	1 921	-1 176
Summa	42 294	67 030

4. Finansiella intäkter

	2002	2001
Ränta på konto hos Riksgäldskontoret	173 061	55 073
Övriga finansiella intäkter	558	1 763

Ränta på räntekontot har ökat p.g.a. högre genomsnittligt tillgodohavande

5. Lön och sociala avgifter

	2002	2001	Ändring
Pensionskostnad (se även not 21)	1 142 200	812 843	+40%
Kostnad för avgångsvederlag	168 421	152 934	+10%
Övr kostnader lön och sociala avgifter	10 274 368	10 158 950	+1%

6. Materiel- och varukostnader

Minskningen beror på lägre förbrukning samt uppskrivning av värdet för beredskapsvaror i lager, se vidare not 8 C.

7. Finansiella kostnader

	2002	2001
Ränta på konto Riksgäldskontoret	0	9 271
Ränta på lån hos Riksgäldskontoret	64 545	49 924
Övriga finansiella kostnader	16 696	5 914

Av övriga finansiella kostnader är 8 914 tkr ränta i samband med slutreglering av SPÅ-premie avseende år 2001.

8. Avskrivningar, nedskrivningar

Avskrivningarna fördelar sig på	2002	2001
A Anläggningstillgångar för verksamheten		
Anslagsfinansierade anläggningstillgångar anskaffade 1993/94	6 096	7 043
Under 1994/95 invärderade anläggningstillgångar	4 149	6 009
Lånefinansierade anläggningstillgångar (inkl leasing)	331 445	333 704
Summa A	341 689	346 756
B Beredskapsinventarier		
Under 1998-2001 invärderade anläggningstillgångar	2 012 511	2 031 074
Under 1999 och senare anskaffade (aktiverade) anläggningstillgångar	3 589 827	2 155 913
Summa B	5 602 338	4 186 987
C Beredskapsvaror i lager		
Uppskrivning av lagervärdet ¹⁾	-920 699	-1 410 317
Totalt A-C	5 023 328	3 123 425

1) Beredskapsvarulagret värderas till senaste inköpspris. För detta avsteg från värderingsprinciperna enligt FÅB har Försvarsmakten erhållit dispens. Se vidare under rubriken "Undantag från EA-regler".

9 Lämnade bidrag

	2002		2001	
	Lämnat	RB/Motsv.	Lämnat	RB/Motsv.
Posten avser:				
Anslag 6:17				
Bidrag till frivilliga försvarsorganisationer	56 973	59 245	58 479	59 245
Anslag 6:1				
SFHM	310	—	0	—
SHK	926	1 156	1 862	2 100
SFV	225	—	0	—
Soldathemsrörelsens centrala organisation	3500	3 500	2 200	2 200
KSAK	500	500	500	500
SMI	600	600	1 550	1 550
Förbandsmuseum	2 500	—	1 090	—
Frivilligorg stödjande verksamhet i Baltikum, Polen & Ryssland.	4 517	5 000	4 419	4 800
Övrigt under anslag 6:1	1 994	—	1 348	—
Summa:	72 045	70 001	71 448	70 395

10. Periodens kapitalförändring

	2002	2001
Periodiseringsdifferens anslag	-7 147 579	-5 787 679
Återföring anslagsöverskridande	0	120 187
Resultat avgiftsfinansierad verksamhet (Y) ¹⁾	0	-113 966
Årets kapitalförändring	-7 147 579	-5 781 457

1) Underskottet 2001 är fiktivt. Det motsvarar exakt under tidigare år ackumulerat överskott som under 2001 har gottskrivits anslag.

Noter till balansräkningen

11. Immateriella tillgångar för verksamheten

Posten avser licenser för datorprogram. Dessa avskrivs på 3 år.

	2002	2001
IB anskaffningsvärde	0	0
Årets anskaffningar	279	0
UB anskaffningsvärde	279	0
IB ack avskrivningar	0	0
Årets avskrivningar	0	0
UB ack avskrivningar	0	0
Summa bokfört värde	279	0

12. Materiella anläggningstillgångar för verksamheten

Avskrivningstider: (Kompleta avskrivningsregler framgår av Handbok Att investera 1998.)

25 år: Fartyg

15 år: Båtar

10 år: Verkstads- o tillverkningsutrustning, telefonväxlar, utbildningsanläggningar, simulatorer, tävlingsvapen, viss köksutrustning, tyngre transportmedel, förbättring på annans fastighet, datornät, stordatorer, möbler och inredning

5 år: Lätta transportmedel, kommunikationsmedel, minidator, kontorsapparater, djur, övrigt

3 år: Persondator med kringutrustning

	Förbättring på Annans fastighet		Maskiner, inventarier m m ¹⁾		Pågående ny- Anläggningar	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001
IB anskaffningsvärde	21 729	15 561	2 951 312	2 725 647	3 794	4 112
IB invärderade	0	0	167 446	184 193	0	0
Korrigerig av tidigare invärdering	0	0	0	22	0	0
Årets anskaffningar	52 712	6 167	336 032	327 655	24 220	-318
Årets försäljningar/utrangeringar	0	0	117 754	118 715	0	0
UB anskaffningsvärde inkl invärd	74 441	21 729	3 337 035	3 118 758	28 014	3 794
IB ackumulerad avskrivningar	7 516	4 416	1 859 870	1 621 834	0	0
Årets avskrivningar	4 202	3 100	337 487	343 656	0	0
Årets försäljningar/utrangeringar	0	0	115 344	105 619	0	0
UB ackumulerade avskrivningar	11 718	7 516	2 082 013	1 859 870	0	0
Summa bokfört värde	62 723	14 213	1 255 022	1 258 887	28 014	3 794

1) Här ingår anläggningstillgångar som innehas enligt finansiella leasingavtal till ett bokfört värde av 1 505 (4 576).

13 Beredskapstillgångar

Beredskapsvaror i lager t ex ammunition, drivmedel och livsmedel redovisas i balansräkningen som beredskapstillgång. De omsätts i varierande grad i förbandsverksamheten och hanteras därför med nödvändighet som omsättningstillgång i den löpande redovisningen. Årets lagerförändring ingår i Årets kapitalförändring men omförs i början av nästa år till statskapital.

Beredskapsinventarier skrivs av enligt plan med följande avskrivningstider:

- Stridsfordon, självgående pjäser, specialfordon över 3,5 ton, fartyg, båtar över 15 ton, flygplan samt helikoptrar (individredovisade materielsystem) 25 år
- För mindre enheter t ex lätta stridsfordon, lätta helikoptrar (individredovisade materielsystem) 10 år
- Övriga krigsorganisatoriska tillgångar 10 år/5 år/3 år

	Beredskapsinventarier		Beredskapsvarulager		Anm
	2002	2001	2002	2001	
IB anskaffningsvärde	40 061 434	27 154 094	0	0	
IB invärderat	36 698 166	36 033 715	0	0	
IB bokfört värde lager	0	0	16 421 414	17 778 414	
Årets anskaffning	12 196 501	13 634 658	0	0	
Korrigerig av föregående års invärdering	0	-828	0	0	1
Korrigerig av föregående års anskaffning	1 125	0	0	0	2
Årets försäljningar/utrangeringar	25 361	62 039	0	0	
Årets lagerminskning	0	0	2 040 452	2 767 317	
UB anskaffningsvärde beredskapsinv inkl invärd	88 929 613	76 759 599	0	0	
IB ackumulerade avskrivningar	10 826 534	6 658 365	0	0	
Årets avskrivningar	5 157 330	4 275 400	0	0	
Korrigerig av tidigare års avskrivningar	445 008	-88 414	0	0	
Årets försäljningar/utrangeringar	5 918	18 817	0	0	
Uppskrivning av lagervärdet	0	0	920 699	1 410 317	
UB ackumulerade avskrivningar	16 422 955	10 826 534	0	0	
Summa bokfört värde	72 506 659	65 933 065	15 301 661	16 421 414	

1) Vid invärdering 1998 togs viss materiel upp till för högt värde. Korrigerig har skett under 1999, 2000 och 2001.

2) En materielbeställning har avbrutits under 2002. Aktiverade fakturor till ett sammanlagt belopp av 919 tkr har kostnadsförts 2002. En faktura till ett belopp av 206 tkr har felaktigt aktiverats 2001. Fakturan har kostnadsförts under 2002.

IB anskaffningsvärde för 2001 är justerat i enlighet med skrivelse "Komplettering till Försvarmaktens årsredovisning för 2000", HKV 23 386:63620. Avser beredskapsinventarier uppgående till 1 364 308 tkr som felaktigt bokförts som tjänster under 2000. Invärderig har skett under 2001.

14. Varulager och förråd

Endast lokala lager för fredsdriften redovisas i denna post. (Beträffande beredskapsvaror i lager se not 13.)

15. Förskott till leverantörer

Av totalbeloppet utgör 21 608 tkr försäkringspremier avseende 2003 till Kammarkollegiet och 6 125 tkr förskottshyra till statens fastighetsverk. Resterande belopp utgörs huvudsakligen av förskottshyra till icke-statliga motparter.

16. Upplupna bidragsintäkter

Posten avser 1 677 tkr i lönebidrag från Arbetsmarknadsverket, 588 tkr från Utrikesdepartementet avseende Baltiska elever vid MHS Karlberg och Upprättande av Hälso- och sjukvårdsenheter i Baltikum.

17. Avräkning med statsverket

	2002	2001
Ingående balans	-1 319 265	156 911
Avräknat mot statsbudgeten:		
– Anslag	40 667 953	41 077 492
– Inkomsttitlar	0	-5 500
Avräknat mot statsverkets checkräkning:		
– Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-40 392 680	-41 496 925
– Medel från räntekonto som tillförts inkomsttitel	0	5 500
– Uppbördsmedel m m	37 771	198 710
– Transfereringar m m	-1 327 001	-1 255 453
Utgående balans	-2 333 222	-1 319 265

18. Räntekonto i Riksgäldskontoret

	2002	2001
Anslag	9 021 285	8 992 640
Bidrag statlig myndighet	3 110	2 219
Bidrag övrigt	62	2 033
Tillfällig finansiering av anläggningstillgångar	-118 000	31 000
Summa behållning på räntekontot	8 904 457	9 027 892
Varav kortsiktigt likviditetsbehov	5 554 451	6 504 280

	2003	2002
Saldo på räntekontot per 1/1	8 904 457	9 027 892
Summa utbetalningar	9 505 654	10 283 540
Summa inbetalningar	3 951 203	3 779 260
Saldo på räntekontot per 31/1	3 350 006	2 523 611

19. Statskapital

Bokfört värde	2002	2001	
– beredskapsinventarier	78 129 565	70 163 274	1
– beredskapsvaror i lager	16 421 414	17 778 413	2
Totalt	94 550 979	87 941 687	

1) Det värde som redovisas per 2001-12-31 och 2002-12-31 motsvarar, bortsett från årets avskrivningar och avyttringar, bokfört värde i föregående helårsbokslut med tillägg av årets anskaffning och invärdering som skett eller korrigerats under året. Avskrivningar och avyttringar bokförs mot statskapital först påföljande år.

2) Det värde som redovisas per 2001-12-31 och 2002-12-31 motsvarar lagrets bokförda värde i föregående helårsbokslut.

20. Balanserad kapitalförändring

Posten består av	2002	2001
Bokfört värde invärderade anläggningstillgångar för förvaltningsändamål	7 694	13 070
Balanserat resultat för avgiftsfinansierad verksamhet utanför anslag	0	113 966
Övrigt (t o m föregående bokslut ackumulerade periodiseringsdifferenser)	–4 125 998	–4 051 091
Totalt	–4 118 304	–3 924 055

21. Avsättning för pensionsförpliktelser

	2002	2001
• Ingående avsättning	2 992 452	2 843 422
+ periodens pensionskostnad	1 142 200	812 843
– periodens pensionsutbetalningar	764 954	663 813
= utgående avsättning 1) 2)	3 369 698	2 992 452
1) Beräknat av		
SPV för dem där utbetalning påbörjats	1 748 601	1 620 354
FM för fattade beslut utan påbörjad utbetalning	1 621 097	1 372 098
2) Antal personer		
Utbetalning har påbörjats	2 659	2 480
Utbetalning ännu ej påbörjad	1 480	1 128
Sammanlagt	4 139	3 608

22. Lån i Riksgäldskontoret för anläggningstillgångar

	2002	2001
Ingående balans	1 294 289	1 000 021
+ nya lån	252 324	655 209
- amorteringar	-326 899	-360 940
= utgående balans	1 219 714	1 294 289
Finansiell leasing	1 505	4 576
Beviljad låneram	1 700 000	1 460 000

23. Oförbrukade bidrag

	2002	2001
Statliga myndigheter	3 110	2 219
Icke statliga organisationer	62	2 033
	3 173	4 252

Anslagsredovisning

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrevet	Not	Fördelat anslagsbelopp	Omdisponerade anslagsbelopp	Utnyttjad del av medgivet överskridande	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter (netto)	Utgående överföringsbelopp
Anslag inom Försvarsdepartementets utgiftsområde										
6:1.1	269 575	19 164 908	(1)	0	701	0	0	19 435 185	18 964 922	470 262
6:1.2	0	1 200 000	(2)	0	0	0	0	1 200 000	1 050 814	149 186
6:2.1	1 861 679	19 992 071	(3)	0	0	0	0	21 853 750	19 413 476	2 440 274
6:2.2	145 796	300 000	(4)	0	0	0	0	445 796	175 604	270 192
6:2.3	4 647	980 000	(5)	0	0	0	0	984 647	946 216	38 431
6:17	0	59 245	(6)	0	0	0	0	59 245	59 245	0
Anslag inom Utrikesdepartementets utgiftsområde										
5:6.1	17 697	15 300	(7)	0	33 715	0	0	66 712	51 984	14 728
5:6.5	1 403	0	(8)	0	10 850	0	0	12 253	5 692	6 561
Summa	2 300 797	41 711 524		0	45 267	0	0	44 057 587	40 667 953	3 389 634

Redovisade anslag

- 6:1.1 Förbandsverksamhet och beredskap m m
- 6:1.2 Fredsfrämjande truppinsatser
- 6:2.1 Utveckling, anskaffning, vidmakthållande och aveckling av materiel
- 6:2.2 Utveckling, anskaffning, vidmakthållande och aveckling av anläggningar
- 6:2.3 Forskning och teknikutveckling m m
- 6:17 Stöd till frivilliga försvarsorganisationer
- 5:6.1 Fredsfrämjande verksamhet Försvarsmakten Verksamhet utomlands
- 5:6.5 Fredsfrämjande verksamhet Till regeringens disposition

Noter till anslagsredovisningen

Not 1

RB 2001-12-13 Fö2001/2821/EPS
2002-06-19 Fö2002/1571/MIL
2002-06-19 Fö2002/1535/EPS
2002-12-19 Fö2002/2965/MIL

Not 2, 5, 6

RB 2001-12-13 Fö2001/2821/EPS

Not 3

RB 2001-12-13 Fö2001/2821/EPS
2002-06-06 Fö2002/133/EPS
2002-12-19 Fö2002/2965/MIL

Not 4

RB 2001-12-13 Fö2001/2821/EPS
2002-06-06 Fö2002/133/EPS

Not 7

2001-12-20 UD2001/1716/PLAN-BUD
2002-12-19 UD2002/1984/PLAN-BUD

Not 8

2002-04-11 UD2002/518/GS
2002-04-11 UD2002/555/EC
2002-05-30 UD2002/873/GS
2002-06-13 UD2002/957/EC
2002-07-18 UD2002/1163/GS
2002-07-18 UD2002/1164/GS

Redovisning mot inkomsttitel

Under 2002 har ingen redovisning mot inkomsttitel skett.

Bemyndigande (tkr)

Samtliga bemyndiganden, utestående åtaganden, anges i genomförandeprisläge 2002.

Anslag/ benämning	Tilldelad bemyndi- gande- ram *)	Ingående åtag- anden **)	Utestående åtag- anden	Utestående åtagandenas fördelning per år					Efter 2007
				2003	2004	2005	2006	2007	
6.2 Materiel, anläggningar samt Forskning och teknikutveckling	79 400 000	70 474 979	68 163 300	22 866 511	13 923 427	11 753 913	10 020 464	5 554 863	4 044 122

*) totalbelopp enligt RB 2002.

**) angivet belopp för IB 2002 = UB 2001, årets första transaktion är prisuppräknig för G 02 vilken var beräknad till 2 935 858 tkr.

Finansiella villkor	Ram/Tak	Utnyttjat	Överdrag
Anslagskredit Fö 6:1.1	574 000	0	0
Anslagskredit Fö 6:1.2	300 000	0	0
Anslagskredit Fö 6:2	638 000	0	0
Anslagskredit Fö 6:17	0	0	0
Anslagskredit UD 5:6.1	0	0	0
Låneram	1 700 000	1 219 714	0
Räntekontokredit	3 000 000	0	0
Bemyndiganderam	79 400 000	70 474 979	0

Finansieringsanalys

Belopp i tkr	2002	2001	Not
Drift			
<i>Kostnader</i>	-31 551 041	-31 480 809	1
Finansiering av drift			
Intäkter av anslag	28 399 408	27 491 573	
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1 242 961	1 305 320	2
Intäkter av bidrag	42 294	67 030	
Övriga intäkter	173 619	56 836	
Summa medel som tillförts för finansiering av drift	29 858 282	28 920 758	
<i>Ökning (-)/minskning (+) av lager</i>	6 496	25 958	
<i>Ökning (-)/minskning (+) av beredskapslager</i>	2 040 452	2 767 317	
<i>Ökning (-)/minskning (+) av kortfristiga fordringar</i>	-60 564	-4 686	
<i>Ökning (-)/minskning (+) av kortfristiga skulder</i>	-678 880	-481 711	
Kassaflöde från/till drift	-385 255	-253 173	
Investeringar			
Investeringar i materiella tillgångar	-12 609 465	-13 968 161	
Investeringar i immateriella tillgångar	-279	0	
Summa investeringsutgifter	-12 609 744	-13 968 161	
Finansiering av investeringar			
Lån från Riksgäldskontoret	252 324	655 209	
– amorteringar	-326 900	-360 940	
Andra långfristiga lån	0	0	
– amorteringar	-3 071	-4 323	
Ökning/minskning av statskapital med medel som erhållits från/tillförts statsbudgeten	12 196 501	13 634 658	
Försäljning av anläggningstillgångar	1 689	107 367	
Summa medel som tillförts för finansiering av investeringar	12 120 543	14 031 970	
<i>Förändringar kortfristiga skulder</i>	-224 661	-462 119	
<i>Förändring av kortfristiga fordringar</i>	-33 000	-257 661	-99 000
Kassaflöde från/till investeringar	-746 862	-497 310	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter mm samt andra intäkter som inte disponeras av myndigheten	0	5 500	
<i>Inbetalningar i uppbördsverksamhet</i>	0	5 500	
<i>Medel som tillförts statsbudgeten från uppbördsverksamhet</i>	0	-5 500	
Kassaflöde från/till uppbördsverksamhet	0	0	

Belopp i tkr	2002	2001
Transfereringsverksamhet		
Lämnade bidrag	-72 045	-71 448
Förändring av kortfristiga fordringar och skulder	0	0
<i>Utbetalningar i transfereringsverksamhet</i>	-72 045	-71 448
Finansiering av transfereringsverksamhet		
Medel som erhållits från statsbudgeten för finansiering av bidrag	72 045	71 448
Summa medel som tillförts för finansiering av transfereringsverksamhet	72 045	71 448
Kassaflöde från/till transfereringsverksamhet	0	0
Förändring av likvida medel	-1 132 116	-750 483
Specifikation av förändring av likvida medel		
Likvida medel vid årets början	7 716 335	8 466 818
<i>Ökning (+)/minskning (-) av kassa, postgiro</i>	2 799	-900
<i>Ökning (+)/minskning (-) av tillgodohavande RGK</i>	-123 434	725 551
<i>Ökning (+)/minskning (-) av banktillgodohavanden</i>	2 476	1 042
<i>Ökning (+)/minskning (-) av avräkning med statsverket</i>	-1 013 957	-1 476 176
Summa förändring av likvida medel	-1 132 116	-750 483
Likvida medel vid årets slut	8 848 451	7 716 335

Gemensam kommentar till båda finansieringsanalyserna
Beredskapsvaror i lager som omsätts redovisas under rubriken drift.

Noter till Finansieringsanalysen 2002-2001 (Belopp i tkr)

1)

Kostnader	2002	2001
Kostnader	-37 005 926	-34 766 296
Avgår:		
Avskrivningar och nedskrivningar	5 023 328	3 123 425
Realisationsförlust	21 355	13 032
Avsättning	410 202	149 030
Summa	-31 551 041	-31 480 809

2)

Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2002	2001
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1 243 026	1 369 400
Avgår:		
Realisationsvinst	-65	-64 080
Summa	1 242 961	1 305 320

Rådet för insyn i Försvarsmakten

Ledamöter och utbetalningar 2002

Ledamot	Lön
Olof Johansson	18 000
Anders Ferm	6 500
Ninni Engstrand	5 200
Victoria Forslund	2 600
Tone Tingsgård	1 300
Arvid Lagercrantz	6 500
Henrik Landerholm	2 600
Gunnel Werner	3 900

Ledande befattningshavare i Försvarsmakten 2002

Utbetalningar 2002

Namn	Individuell lön	Andra ersättningar	Årslön inkl ersättningar 2002
General Johan Hederstedt	1 065 704		1 082 738
Generallöjtnant Hans Berndtson	864 658	53 503	918 161
Generallöjtnant Johan Kihl	726 525	73 234	799 759
Generallöjtnant Folke Rehnström	754 625	40 671	795 295
Generallöjtnant B-A Johansson	705 187	61 562	766 749
Generallöjtnant Håkan Syrén	725 000	23 126	748 126
Personaldirektör Gösta Sandgren	672 821	10 733	683 554
Chefsjurist Stefan Ryding-Berg	644 287	10 584	654 871
Generalmajor A-M Göransson	721 550	22 709	744 259
Avdelningschef Per Saur	641 096	10 683	651 779
Generallöjtnant Jan Jonsson	928 677	112 529	1 041 206
Generalmajor Alf Sandqvist	679 365	102 097	781 462
Generallöjtnant Mats Nilsson	880 345	37 970	918 315
Generalmajor Paul Degerlund	673 457	71 641	745 098
Generalmajor Jan Frank	662 845	26 321	689 166
Generalmajor Curt Westberg	910 965	57 243	968 208
Generalmajor Åke Jansson	630 220	115 469	745 689
Generallöjtnant Göran Gunnarsson	688 553	30 679	719 232
Konteramiral Jörgen Ericsson	650 694	47 380	698 073

Bilaga 1 (hemlig) Värdering av Försvarsmaktens operativa förmåga m m

Bilagan är en detaljerad redovisning av värderingen av Försvarsmaktens operativa förmåga och måluppfyllnad vad avser huvuduppgifterna samt hur denna värdering genomförts.

Bilaga 2 (öppen) Försvarsmaktens omstrukturering

Bilagan är en detaljerad redogörelse för den omstrukturering som påbörjats med anledning av riksdagens och regeringens beslut den 30 mars 2000.

Bilaga 3 (öppen) Personalberättelse

Bilagan är en detaljerad redovisning av personalområdet. i bilagan sammanfattas personalläget även i tabellform.

Bilaga 4 (öppen) Internationell verksamhet

Bilagan är en detaljerad redogörelse av den internationella verksamheten.

Bilaga 5 (öppen) Särskilda redovisningar

Bilagan omfattar ett stort antal återrapporteringskrav. Av bilaga 8 framgår vilka av regleringsbrevets återrapporteringskrav som förts hit.

Bilaga 6 (hemlig) Beredskap och insatser under 2002 m m

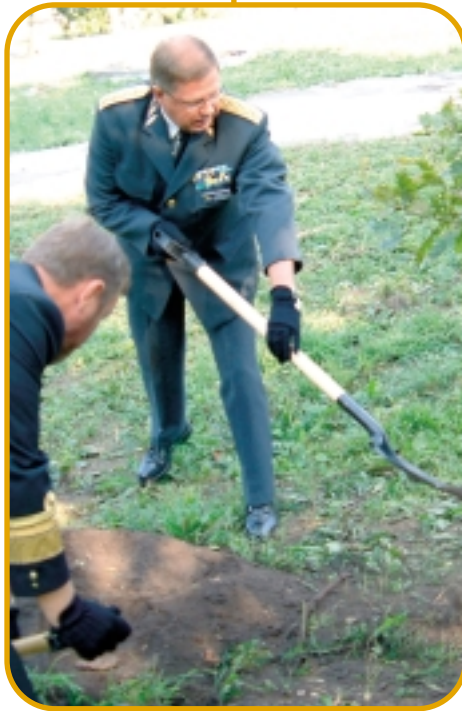
Bilagan är en redogörelse för alla beredskapsåtgärder och de insatser, utom de internationella, som genomförts under året.

Bilaga 7 (hemlig) Exportstöd

Bilagan omfattar redovisning av exportstödet.

Bilaga 8 (öppen) Läsanvisningar m m

Bilagan är en förteckning över alla de återrapporteringskrav som framgår av regleringsbrevet samt var dessa återfinns i årsredovisningen jämte vilken avdelning i Högkvarteret som handlagt återrapporteringen.

FÖRSVARSMAKTEN